

Talouden ja toiminnan seuranta

Tammi-syyskuu 2023

AJANKOHTAISET NOSTOT

LAHTI-KAUPUNKI

- Talous
- Verotulot
- Valtionosuudet
- Rahoitus
- Investoinnit
- Elinvoima
- Väestö
- Työllisyys
- Henkilöstö
- Palvelualueiden talous ja toiminta

LAHTI-KONSERNI

- Konsernin tulos- ja rahoituslaskelma
- Konserniyhtiöiden talous ja toiminta

LIITTEET sis. sanastosesitteet

Ajankohtaiset nostot

Kaupungin tulosenuste on toteutuneen kiinteistökaupan ja verotuloennusteen kasvun vuoksi 15,8 milj. euroa.

Inflaatio syyskuussa 5,5 %. Inflaatiota hidasti sähkön, omakotitalokiinteistöjen ja osakehuoneistojen halpeneminen.

Suomi on taantumassa ja se koettelee erityisesti asuinrakentamista ja teollisuutta. Kasvua odotetaan vuodelle 2024.

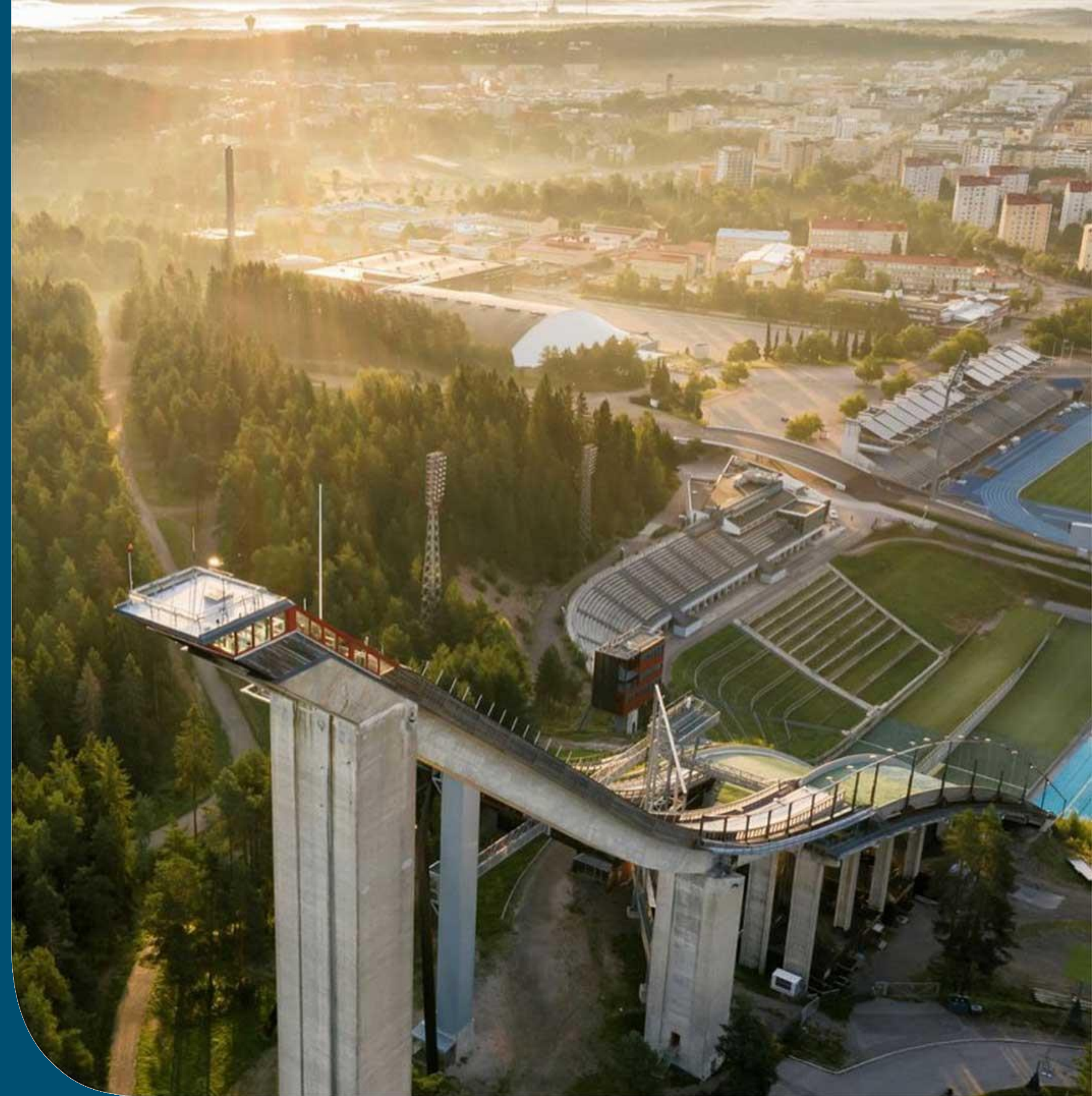
Väkiluku on kasvanut 424 henkilöllä vuoden 2023 alusta

Syyskuun työttömyysaste oli 12,6 %. (9/2022: 12,9 %), suurten kaupunkien 2. korkein. Koko maan työttömyysaste on 9,4 %

Suunniteltujen henkilötyövuosien ennustetaan alittuvan ja terveysperusteisten poissaolojen vähentyvän

Lahti on tehty kestäväksi

Lahti-kaupunki

Tulosennuste

Tuloslaskelma, milj. euroa	TP 2022	KS	KS+LTA:t	ENNUSTE	Poikkeama
Toimintatuotot	217,7	176,0	182,6	183,1	0,6
Valmistus omaan käyttöön	1,1	1,1	1,1	1,1	0,0
Toimintakulut	-913,9	-494,4	-503,6	-501,4	2,2
Toimintakate	-695,1	-317,3	-319,9	-317,1	2,8
Verotulot	545,1	279,3	299,7	299,7	0,0
Valtionosuudet	245,7	87,4	90,3	90,3	0,0
Rahoitustuotot ja -kulut	4,3	-5,5	-5,5	-5,5	0,0
Vuosikate	100,0	44,0	64,7	67,4	2,7
Poistot ja arvonalentumiset	-52,9	-53,3	-51,6	-51,6	0,0
Tilikauden tulos	47,1	-9,3	13,1	15,8	2,7
Tilinpäätösvaraukset	-20,0	0,1	0,1	0,1	0,0
Tilikauden yli-/alijäämä	27,1	-9,3	13,1	15,9	2,8

VUOSIKATE ENNUSTE

67,4

milj. euroa
(2022: 100,0)

TULOS ENNUSTE

15,8

milj. euroa
(2022: 47,1)

YLIJÄÄMÄ TASEESSA ENNUSTE

229,6

milj. euroa
(2022: 213,7)

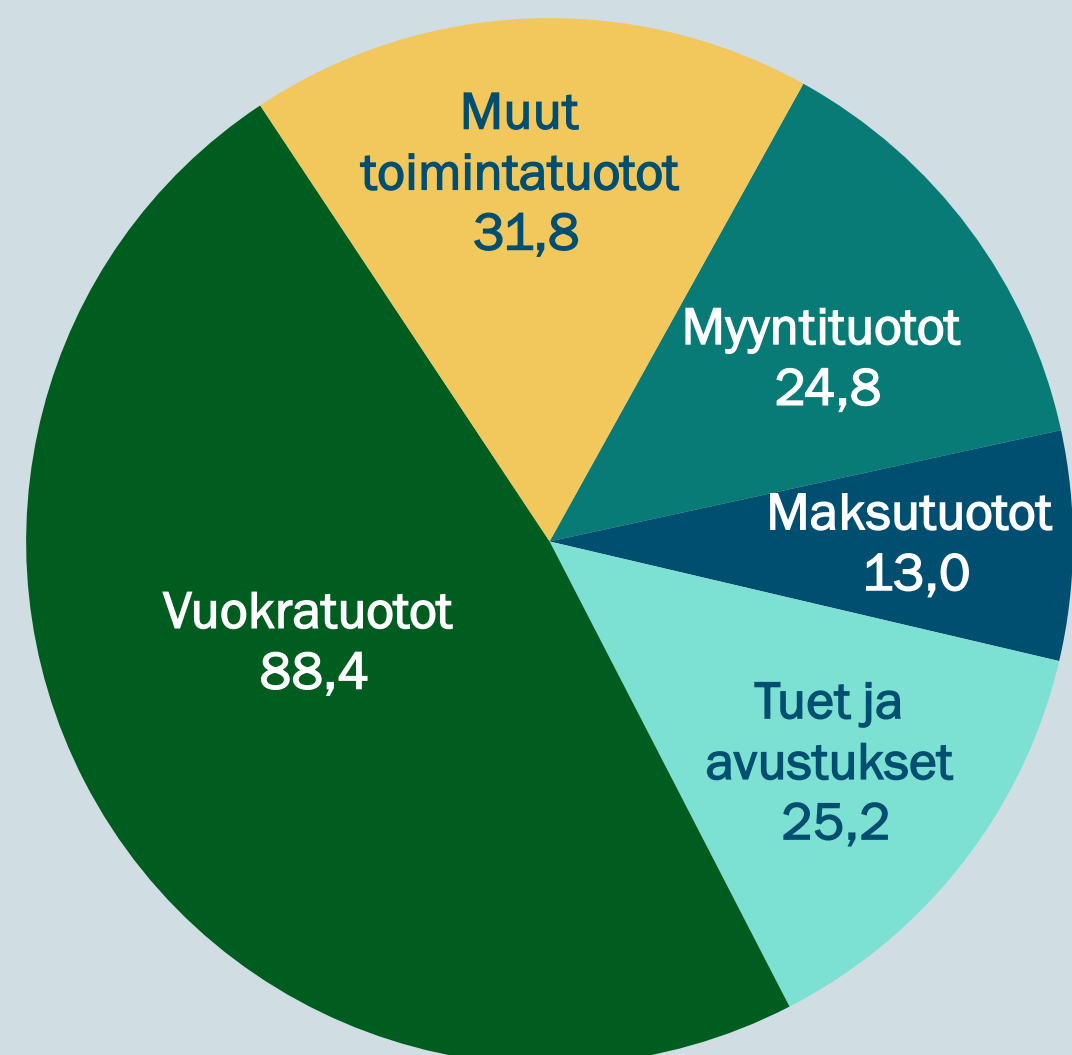
- Tammi-syyskuun ennusteen mukaan vuosikate on +67,4 milj. euroa ja riittää kattamaan poistot.
- Ennusteen mukaan kaupungin tilikauden tulos on positiivinen +15,8 milj. euroa. Merkittävimmät tulosta parantavat tekijät ovat kuntoutussairaala Jalmarin kiinteistökauppa 20,7 milj. euroa ja verotuloennuste.
- Ennusteeseen sisältyy arvio keväällä 2023 täsmentyneistä kunta-alan työehtosopimusten palkkaratkaisuista (yleiskorotus, paikallinen järjestelyerä ja kertaerä).
- Verotulojen ennuste on maltillinen tulevien oikaisuodotusten sekä ennustetun talouden taantumana vuoksi. Verotulojen kertymään vaikuttavat verovuoden 2022 valmistuminen, taloudessa tapahtuvat muutokset, verojen tilitysrytmit sekä loppuvuonna tulevat oikaisut jako-osuuksiin.
- Valtuuston 13.3.2023, 12.6.2023 ja 2.10.2023 hyväksymät lisätalousarviot on huomioitu KS+LTA:t -sarakkeessa ja poikkeamat esitetään siihen nähden.

Toimintatuotot ja -kulut -ennusteet

TOIMINTATUOTOT ENNUSTE

183,1

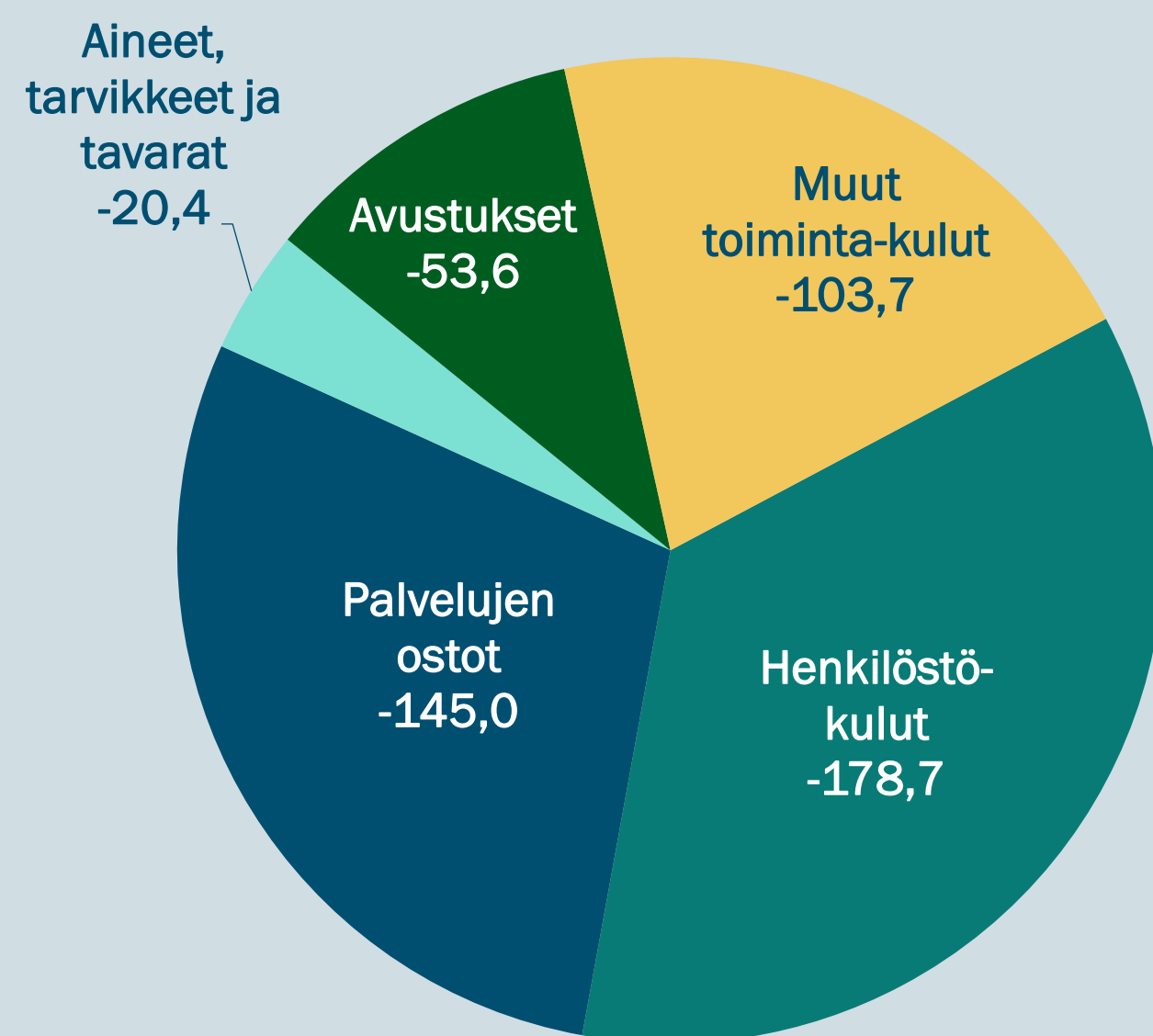
milj. euroa
(2022: 217,7)

TOIMINTAKULUT ENNUSTE

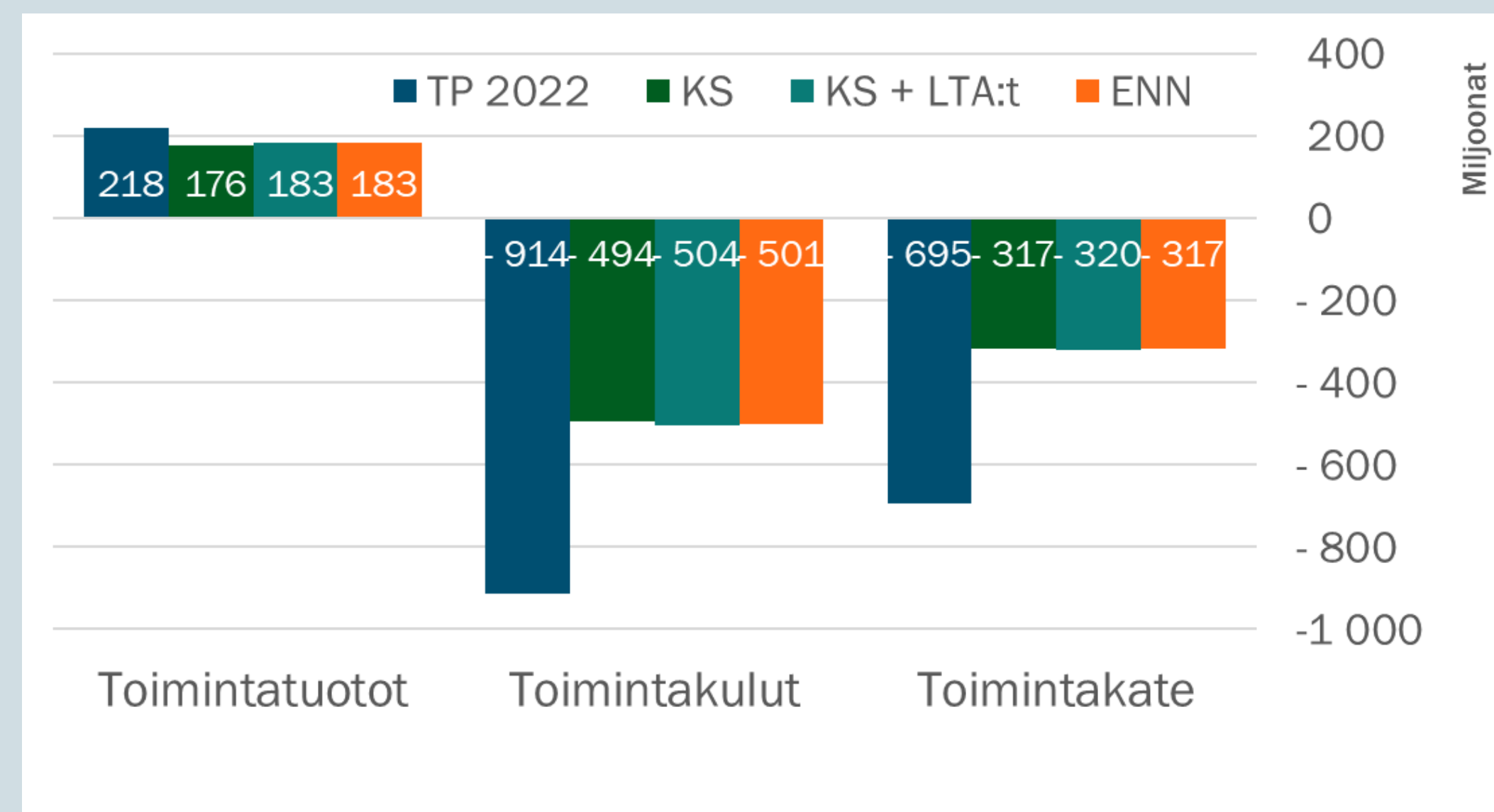
501,4

milj. euroa
(2022: 913,9)

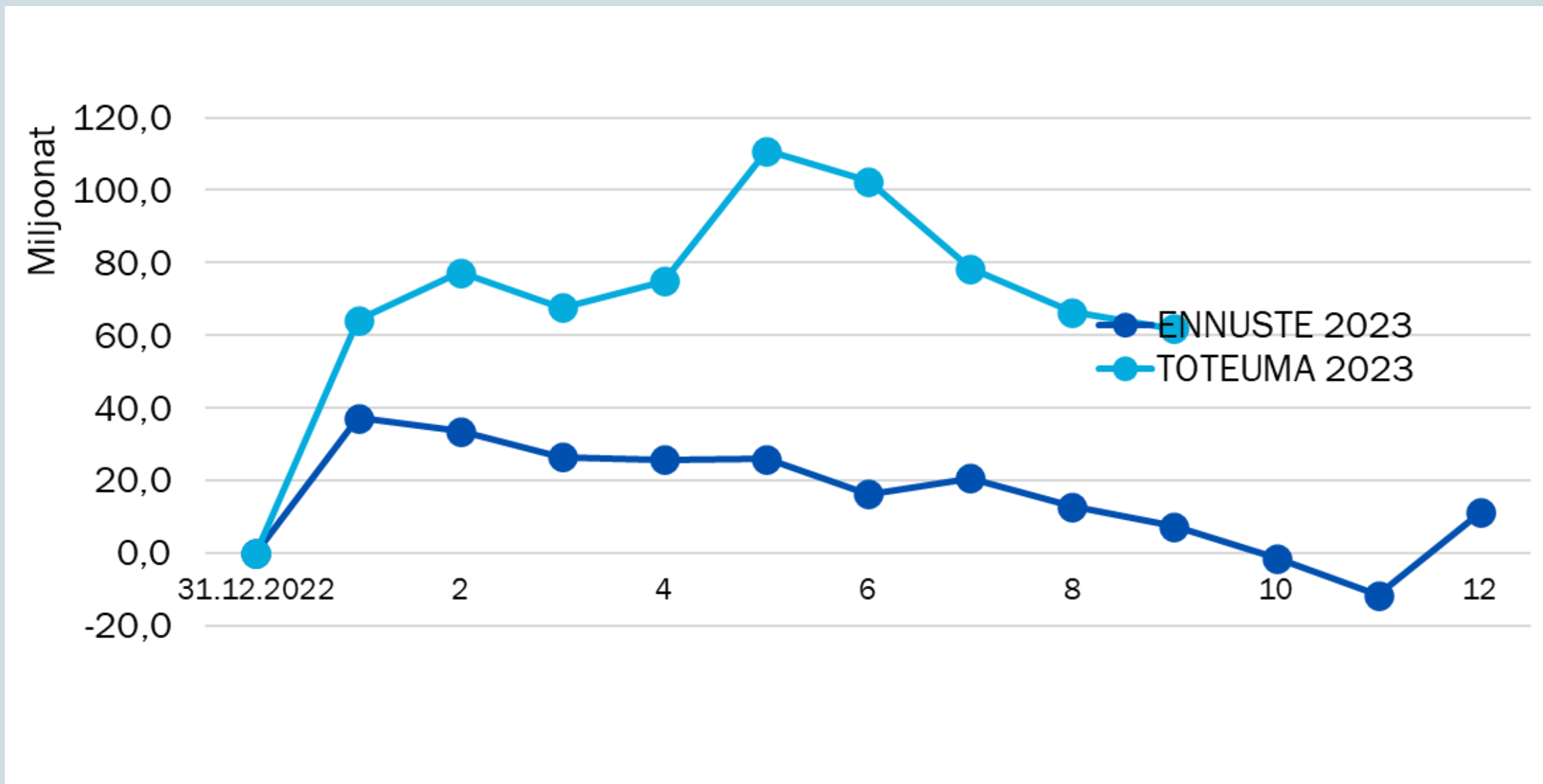

- Toimintatuottojen ennustetaan toteutuvan voimassa olevaa talousarviota suurempina.
- Toimintakulujen ennustetaan toteutuvan voimassa olevaa talousarviota pienempinä.
 - Kuntoutussairaala Jalmarin myynnistä johtuen Tilakeskuksen toiminnan menot ja tulot/liikevaihto pienentyvät, mutta myyntivoitto parantaa toimintatuottoja.
 - Ennusteeseen sisältyy arvio keväällä 2023 täsmentyneistä kunta-alan työehtosopimusten palkkaratkaisuista (yleiskorotus, paikallinen järjestelyerä ja kertaerä).

Valtuuston 13.3.2023, 12.6.2023 ja 2.10.2023 hyväksymät lisätalousarviot on huomioitu KS+LTA:t -sarakeessa ja poikkeamat esitetään siihen nähden.

Kokonaistulojen ja -menojen kehitys

ENNUSTEESSA

LAINANNOSTOT

milj. euroa

joulukuussa +71,9

LAINANLYHENNYKSET

milj. euroa

marraskuussa -11,7

joulukuussa -60,2

Kuviossa esitetään kunnan tulojen ja menojen erotus tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta.

- Kuvion positiivinen kehitys kuvaa tulojen olevan menoja suurempaa ja päinvastoin.
- Tulot sisältävät toimintatuotot, valmistus omaan käyttöön -oikaisun, investointitulot, verotulot, valtionosuudet ja rahoitustulot.
- Menot sisältävät toimintakulut, investointimenot ja rahoitusmenot.

Verotuloennuste

Kunnallisverojen ennuste on 221,3 milj. euroa. Ennuste pohjautuu Kuntaliiton ennusteeseen, jonka taustalla on valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen verotuloarvio. Ennusteessa on myös huomioitu Verohallinnon arvio marraskuun tilityksen positiivisesta oikaisusta Lahden kaupungille, mutta ei vielä joulukuussa tapahtuvaa kuntakohtaista jako-osuuden oikaisua. Ennuste on maltillinen tulevien oikaisuodotusten vuoksi ja ennustetun talouden taantumana vuoksi.

Kunnallisverojen positiiviseen näkymään on vaikuttanut palkkasumman kasvu, ja julkisen alan kesän sopimuspalkkojen nousu. Elokuun ja syyskuun tilityksiä alensivat verovuoden 2022 veronpalautukset yhteensä -20,7 milj. euroa.

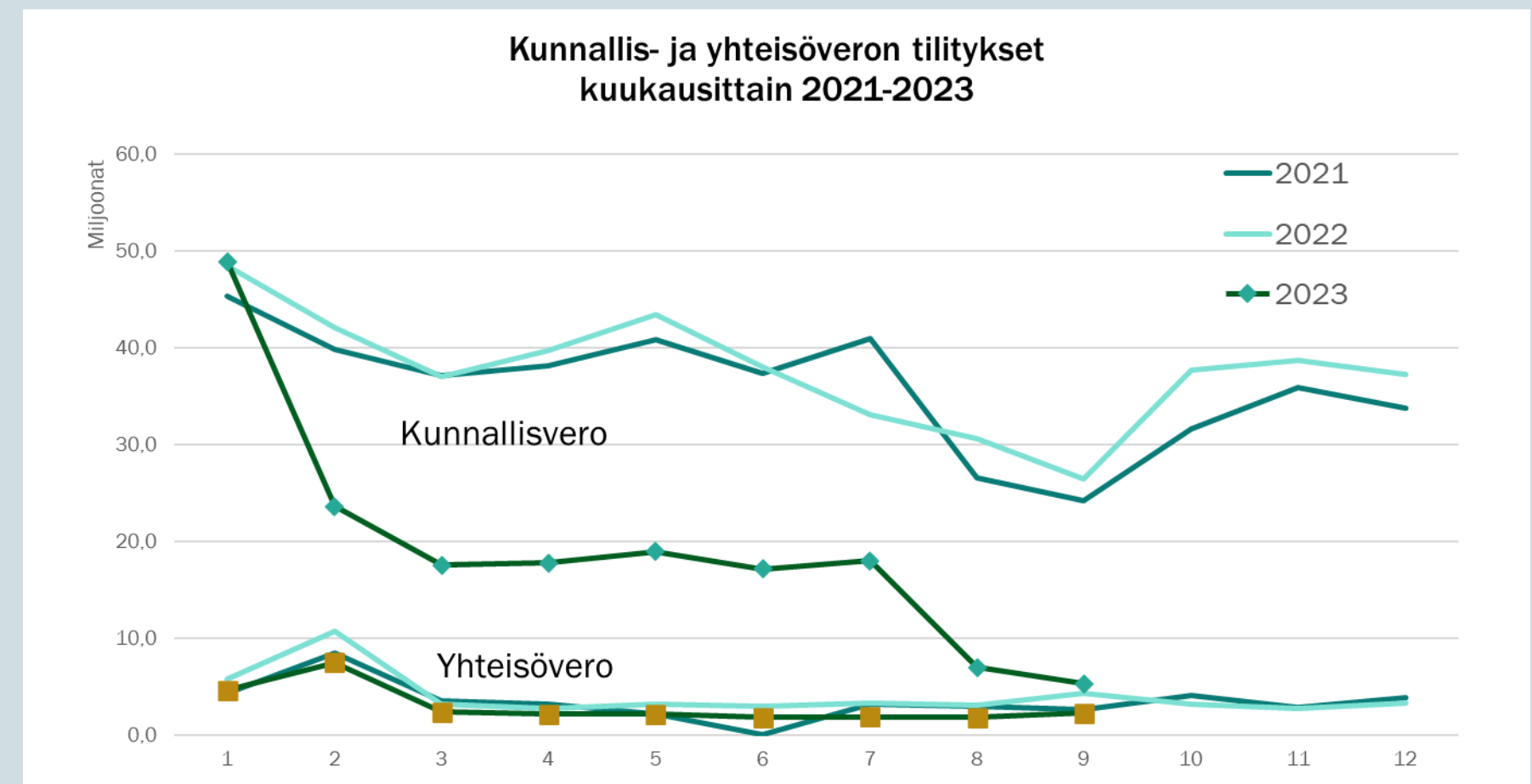
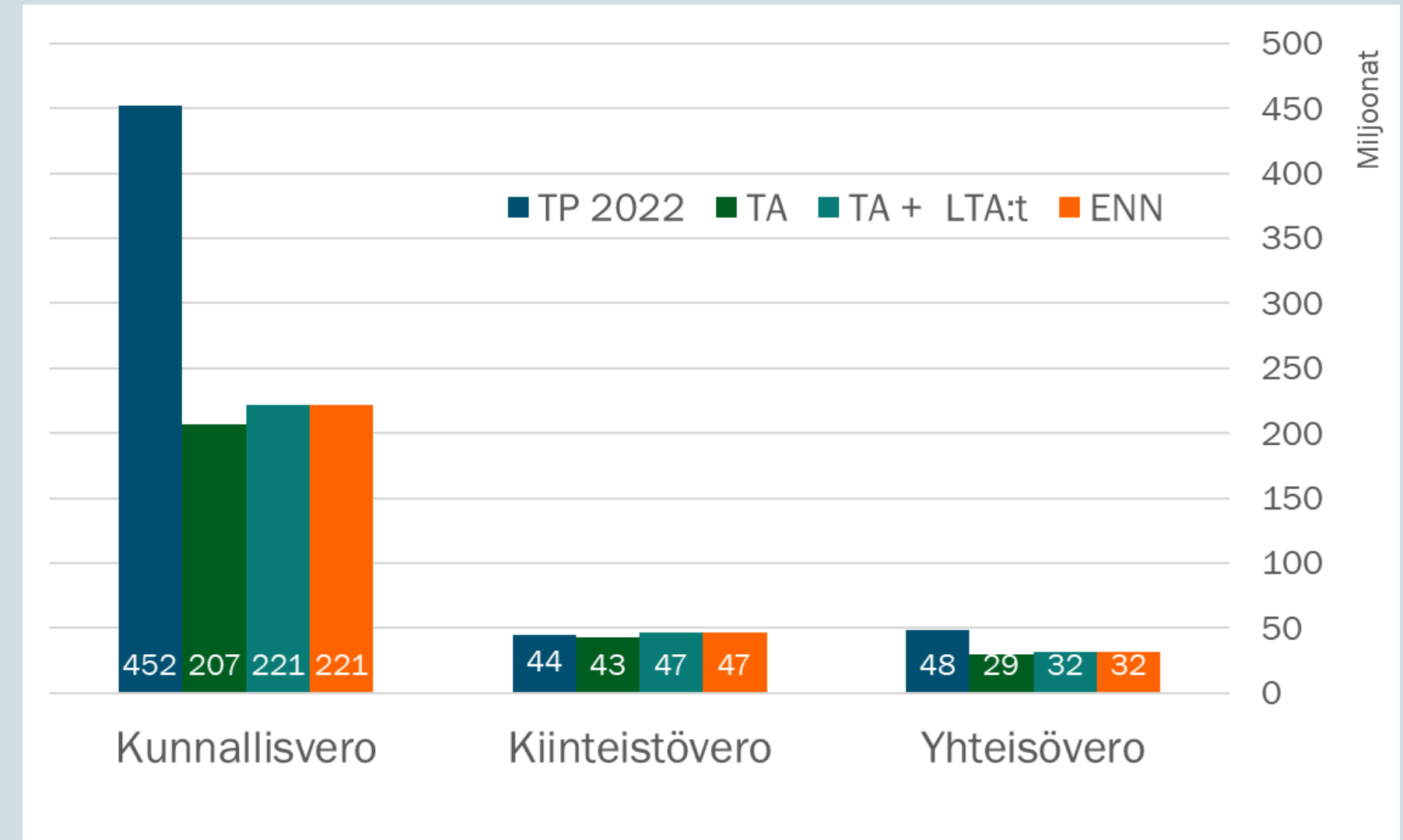
Tilitykset sisältävät verovuoden 2022 tilityksiä 33,6 milj. ja verovuoden 2023 tilityksiä 133,4 milj. euroa (toteumatilanne syyskuu 2023).

Kiinteistöverojen ennuste on 46,5 milj. euroa. Kiinteistöverotuotto-odotukseen vaikuttaa merkittävimmin rakennuskustannusindeksin nousu. Sen myötä rakennusten verotusarvot ovat kasvaneet, koska niiden jälleenhankinta-arvoja on korotettu. Kiinteistövero valmistuu vasta lokakuun lopussa, minkä vuoksi osa tilityksistä siirtyy seuraavalle vuodelle. Syyskuun loppuun mennessä kiinteistöveroja on tilitetty 35,4 milj. euroa (76,1 % talousarviosta).

Yhteisöverojen ennuste on 31,9 milj. euroa. Tulo-odotukseen vaikuttaa Kuntaliiton syyskuun arvio yhteisöveron kehityksestä sekä alkuvuoden tilitykset. Toteuma on hankalasti arvioitava, koska siihen vaikuttaa merkittävästi taloudessa tapahtuvat muutokset ja yritysten itse päättämät tilitysrytmit. Verovuoden 2022 valmistumisen odotetaan olevan kaupungille positiivinen +0,3 milj. euroa.

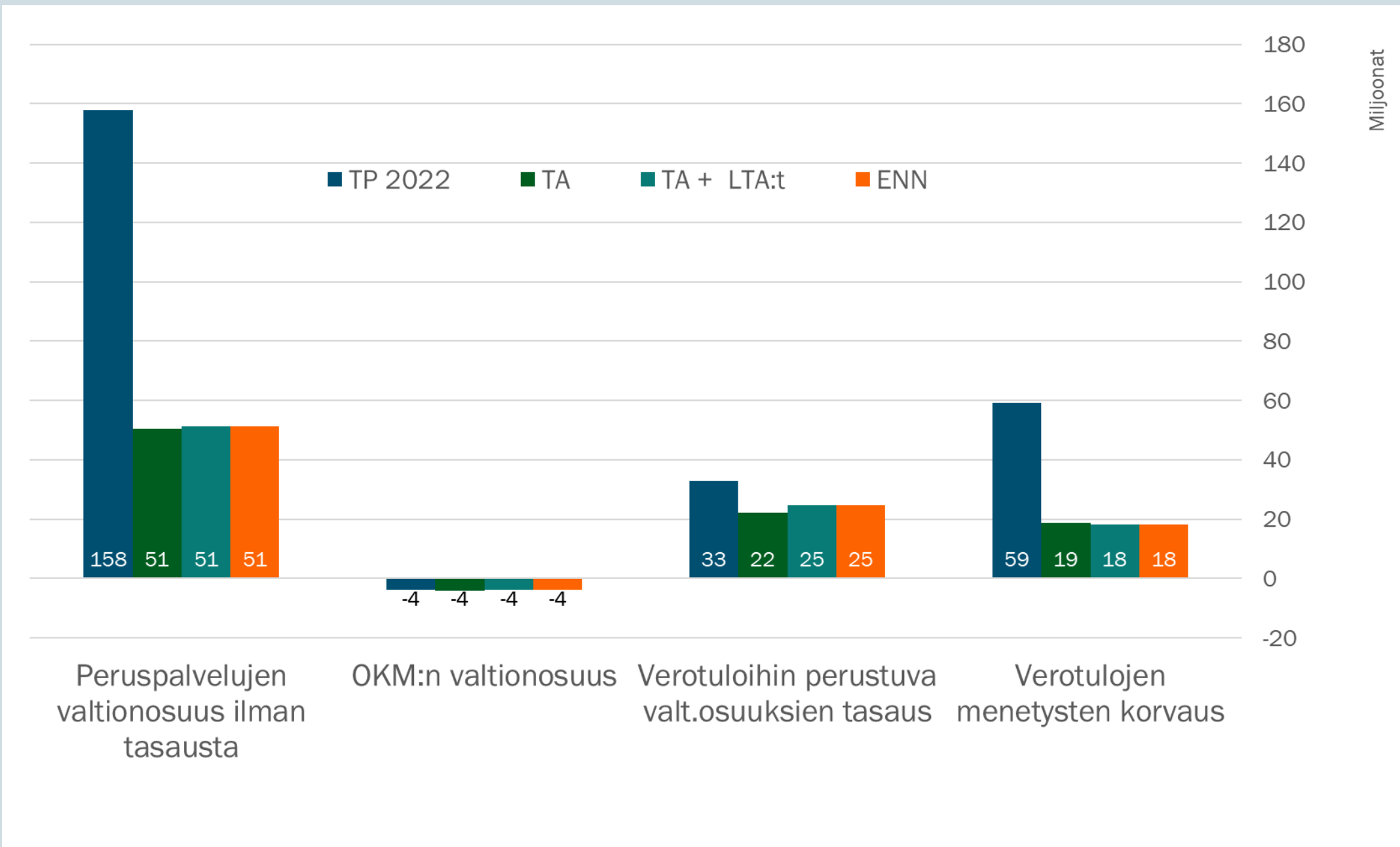
Syyskuun toteuma sisältää verovuoden 2022 tilityksiä 11,4 milj. ja verovuoden 2023 tilityksiä 13,8 milj. euroa.

299,7 milj. euroa (2022: 545,1)

Kunnallisveroprosenttia sekä yhteisöveron kuntien jako-osuutta leikattiin vuoden 2023 alusta hyvinvointialueille siirretyn rahoituksen vuoksi, minkä vuoksi TP 2022 ei ole suoraan vertailukelpoinen vuoteen 2023 nähden.

Valtionosuudet

Valtionosuusrahoitusta leikattiin vuoden 2023 alusta hyvinvointialueille siirretyn rahoituksen vuoksi, minkä vuoksi TP 2022 ei ole suoraan vertailukelpoinen vuoteen 2023 nähden.

VALTIONOSUUDET

ENNUSTE

90,3

milj. euroa
(2022: 245,7)

Peruspalvelujen valtionosuudet vuodelle 2023 ovat 75,9 milj. euroa, josta verotuloihin perustuva valtionosuus on 24,6 milj. Valtiovarainministeriö (VM) päätti 29.12.2022 vuodelle 2023 myönnettävästä peruspalvelujen valtionosuudesta. Valtionosuudet perustuvat VM:n päätökseen ja Lahden kaupungin päätökseen tyytyä siihen (KH 6.3.2023 § 74).

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet vuodelle 2023 ovat -3,8 milj. euroa. Lahti haki oikaisua (KH 6.3.2023 § 74) opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) päätökseen 30.12.2022. OKM:n korjasi 27.7.2023 aiempaa päätöstään, minkä perusteella kaupungin saama valtionosuus kasvoi +0,3 milj. euroa. Valtionosuus sisältää kaupungin omarahoitusosuudet lukio- ja ammatillisen koulutuksen järjestämiseen, minkä vuoksi se on valtionosuusmaksatusta vähentävä erä.

Verotulojen menetysten korvaus vuodelle 2023 on 18,2 milj. euroa.

Verotulojen menestysten korvaus perustuu niihin hallituksen päättämiin verovähennyksiin, jotka alentavat kuntien verotuloja. Valtion korvaa ne kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta. Vuoden 2023 korvauksessa on huomioitu mm. matkakuluvähennyksen määräaikainen korotus, jonka käyttöönottoa jatkettiin vuodelle 2023. Kaupunginhallitus päätti 6.3.2023 § 74 tyytyä VM:n päätökseen 29.12.2022.

Rahoituksen tilannekatsaus

30.9.2023

LAINAMÄÄRÄ

749,2

milj. euroa

(ulkoiset lainat ilman
konsernitilivelkoja)

VAHINKORAHASTO

11,0

milj. euroa

(markkina-arvo,
sijoitettu pääoma 13,1)

LAINOJEN KESKIKORKO

Viimeiset 12 kk

2,10 %

(ulkoiset lainat ilman
konsernitilivelkoja)

KASSAVARAT

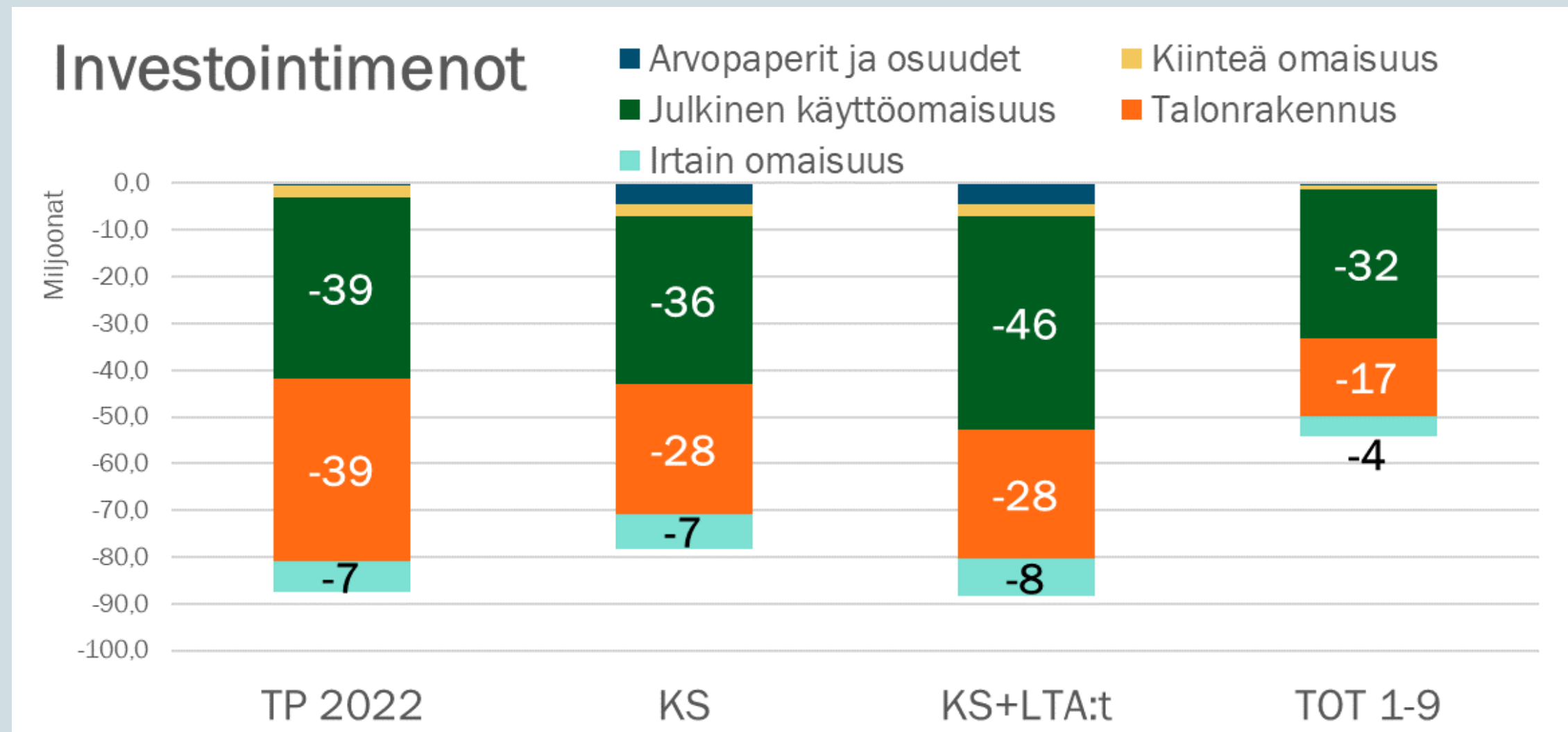
300,5

milj. euroa

(sisältää konsernitilivarat,
talletukset ja vahinkorahaston)

- Pitkäaikaisten ottolainojen lisäykseen varattiin 2023 talousarviossa 71,9 milj. euroa. Kaupunki tulee nostamaan vuoden viimeisellä neljänneksellä 70,0 milj. euroa talousarviossa varattua ottolainaa. Maksuvalmius on säilynyt koko kolmannen neljänneksen hyvällä tasolla.
- Pitkäaikaisten antolainojen lisäykseen on 2023 talousarviossa varattu 15 milj. euroa. Pitkäaikaisia lainoja ei ole myönnetty vuoden 2023 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana. Konsernitiliin on myönnetty kolmannen neljänneksen aikana Lahden Pysäköinti Oy:lle luottolimiitin (10,0 milj. euroa) määräaikainen jatko 31.12.2023 asti.
- Kaupunki on sijoittanut 220,0 milj. euroa rahamarkkinatalletuksiin. Talletukset erääntyvät syyskuuhun 2024 asti.
- Rahoituslaitoslainoihin ja takauksiin (EIB ja NIB) sisältyy rahoituskovenantteja, joita tarkkaillaan säännöllisesti. Kaupunki on täyttänyt kaikki kovenantit tarkastelujaksoina. Kovenanttiehtoja tarkastellaan rahoittajan kanssa kuluvaan vuoden aikana. Tarkoituksena on päivittää kovenantit vastaamaan kaupungin muuttunutta taloustilannetta hyvinvointialueen toiminnan aloittamisen, 1.1.2023, jälkeen.

Investointien tilannekatsaus

- Kiinteään omaisuuteen on kirjautunut tuloja maanmyynneistä 1,68 milj. euroa.
- Julkisen käyttöomaisuuden toteuma oli noin 31,7 milj. euroa ja noin 69,3 %
- Vuoden 2023 investoinnit alkavat valmistumaan. Muutamat hankkeet ovat vielä käynnissä loka-marraskuun ajan. Haasteita on aiheuttanut kustannusten nousu. Muutaman hankkeen toteutus on siirtynyt vuodelle 2024 suunnitelmien puuttumisen takia.
- Talonrakennuksen investointien toteutuma oli yhteensä 16,8 milj. euroa ja 60,6 % talonrakennuksen budjetista.
- Renkomäen monitoimitalon uudisrakennus ja Kivimaan koulun perusparannus ovat valmistuneet tammikuussa 2023.
- Kaupungintalon perusparannus valmistui kesällä 2023
- Kuntoutussairaala Jalmarin kiinteistökauppa toteutui 31.5.2023 ja kauppahinta oli 35,7 milj. euroa

30.9.2023

INVESTOINTI-
MENOT

54,0

milj. euroa

(KS+LTA:t: 61,2 %)

INVESTOINTI-
TULOT

37,6

milj. euroa

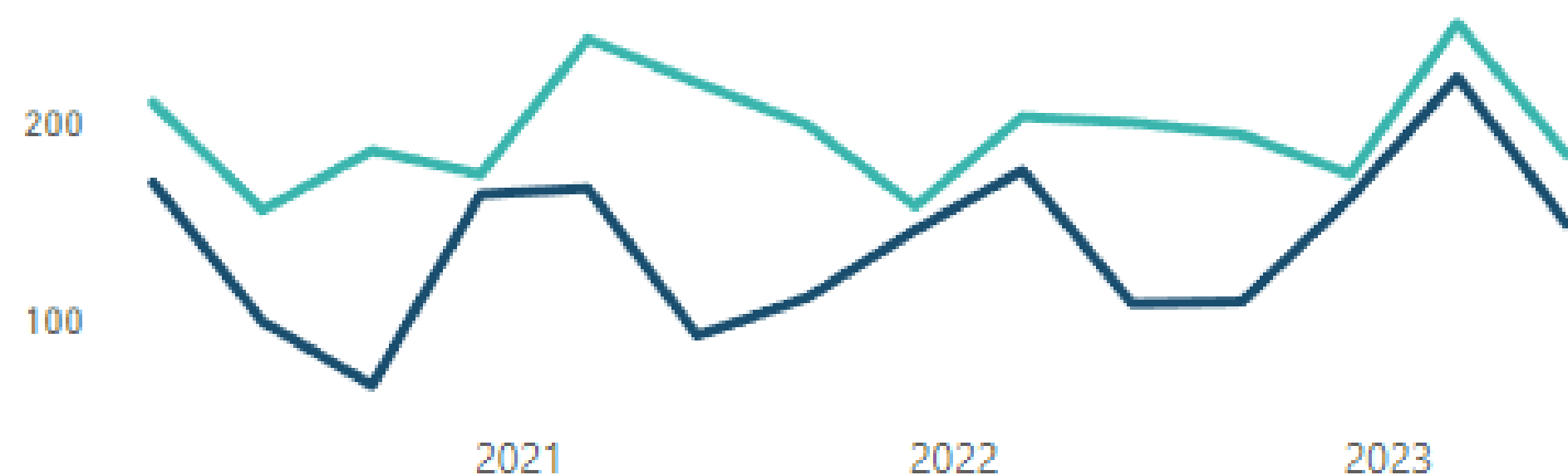
(KS+LTA:t: 77,2 %)

Elinvoima

- Lahdessa muuttovetovoima 2023 vuosineljänneksellä etenkin ulkomaalaisilla on pysynyt melko korkealla. Myös kotimaan muuttoliike on vahvistunut, vaikka kuntavertailussa Lahden sijoitus on hieman pudonnut. Elokuussa 2023 Lahti oli suurten kaupunkien (12) muuttovetovoiman vertailussa 12 kk aikana ulkomaisissa muuttajissa sijalla 8. (+1 050 hlö) ja myös kotimaan muuttajissa sijalla 8. (+195 hlö). Kotimaan muuttovetovoima on hieman vahvistunut viime kuukausina. Kokonaisnettomuutto oli 12 kuukauden aikana oli yht. 1 245 henkilöä.
- Ukrainalaisista tilapäisen suojelun perusteella kotikuntaoikeuden saaneet 338 henkilöä (Lähde: DVV, 1.3. - 30.9.2023 mennessä).
- Lahti oli elokuussa 2023 sekä kokonais- että nuorisotyöttömyysasteen (alle 25 v.) suurin pudottaja 12 kuukauden aikana (8/2023, 12 suurinta kaupunkia). Työttömyysaste oli elokuussa 12,4 %. Rakennetyöttömyydessä Lahti oli 3. suurin pudottaja (-5.0 %-yks.).
- Aloittaneiden sekä lopettaneiden yritysten määrät olivat 2023 kolmannella vuosineljänneksellä laskussa.

Aloittaneet ja lopettaneet yritykset

● Aloittaneet yritykset (lkm) ● Lopettaneet yritykset (lkm)

Lisätietoja:

[Elinvoimaseuranta](#), [Työllisyyskatsaus](#), [Muuttajat](#)

Lähde: Tilastokeskus, Aloittaneet ja lopettaneet yritykset.

KOTIMAAN MUUTTOVETOVOIMA

195

(12 KK AIKANA, 8/2023)

ULKOMAAN MUUTTOVETOVOIMA

1 245

(12 KK AIKANA, 8/2023)

UKRAINALAISET KOTIKUNTAOIK. SAANEET

338

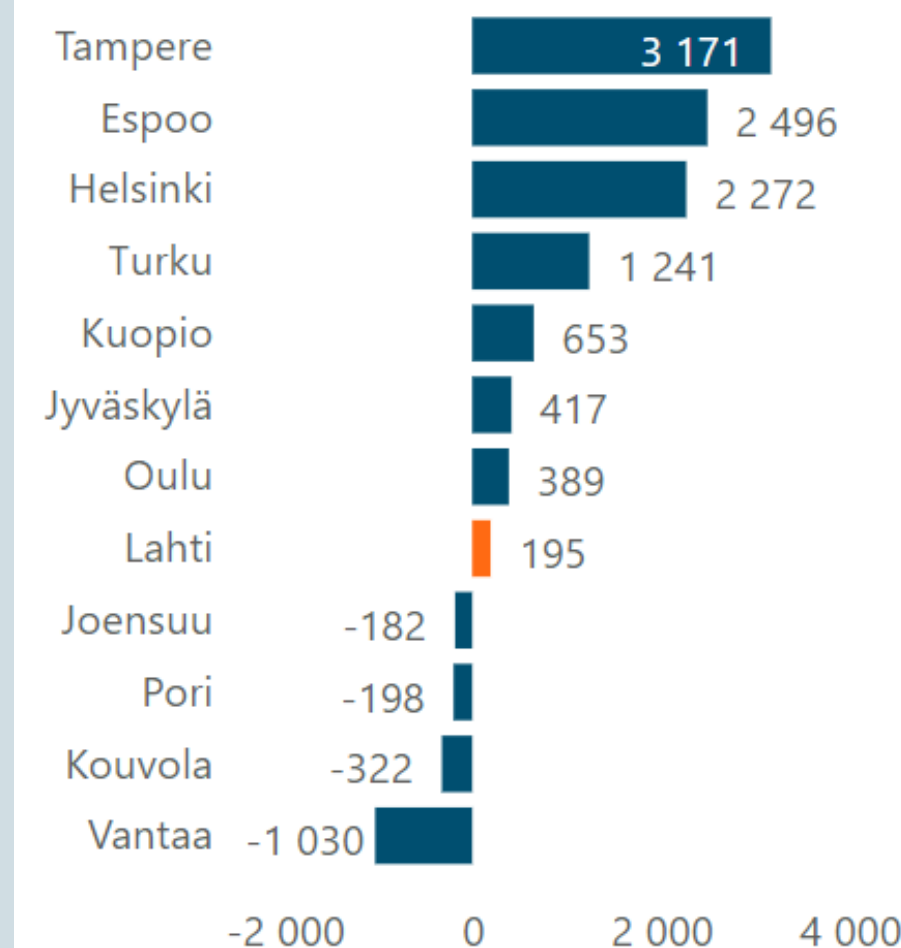
(1.3. - 30.9.2023)

ALOITTANEET YRITYKSET

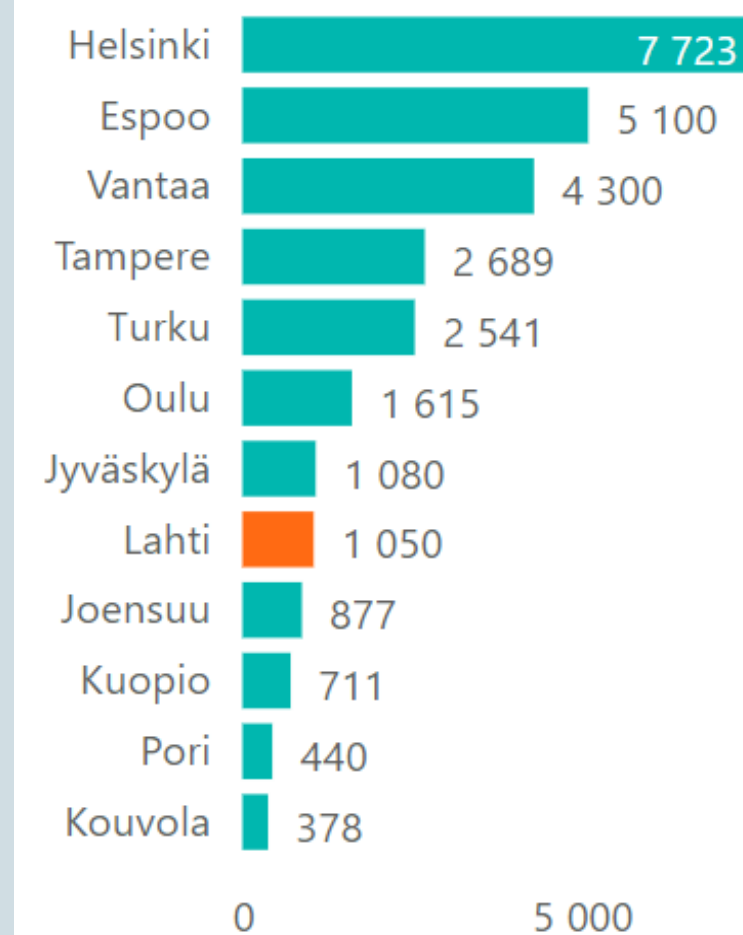
183

LOPETTANEET 148;
Q3/2023

Kotimaan muuttovetovoima, henkilöä 12 kk aikana

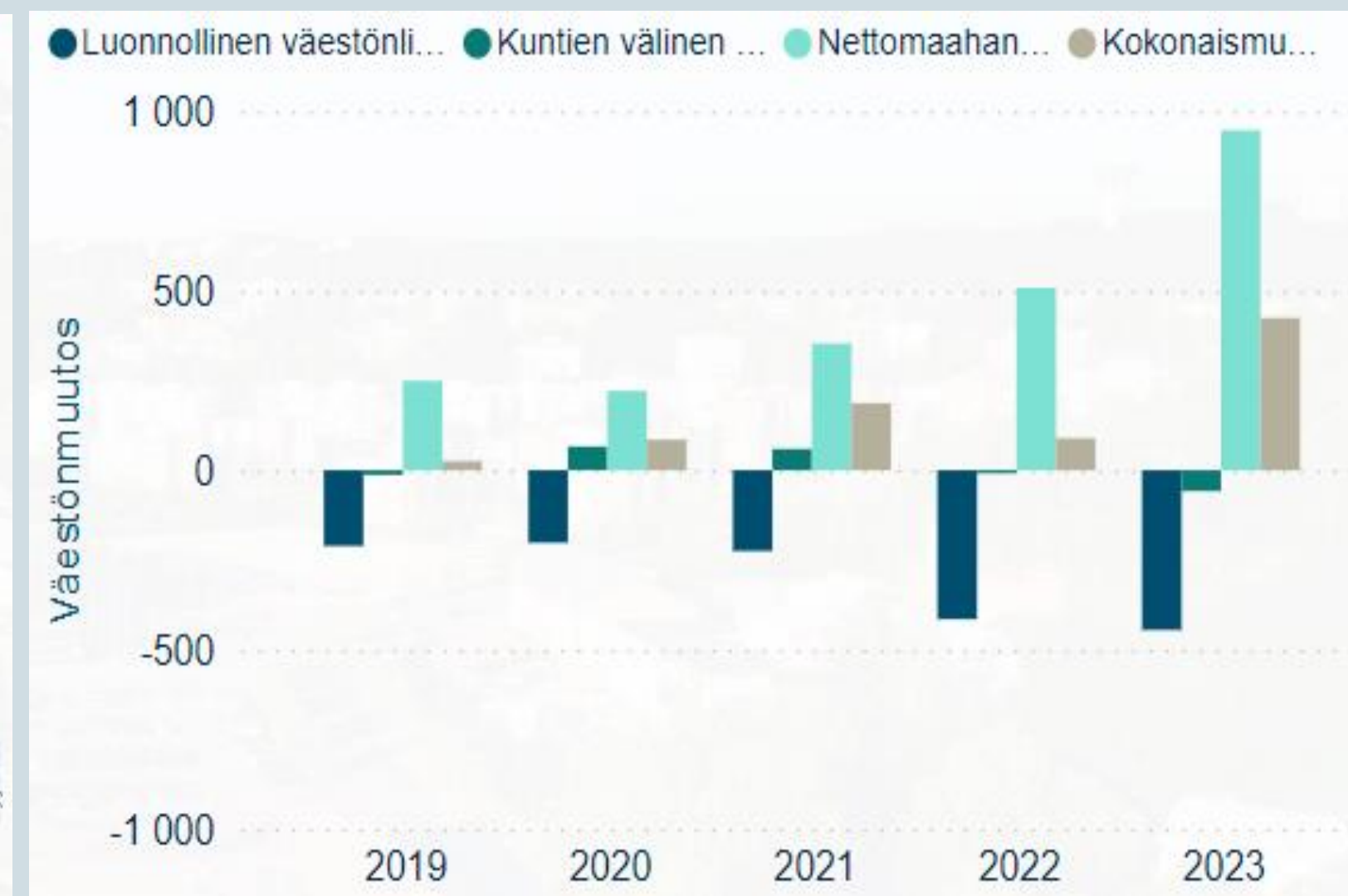
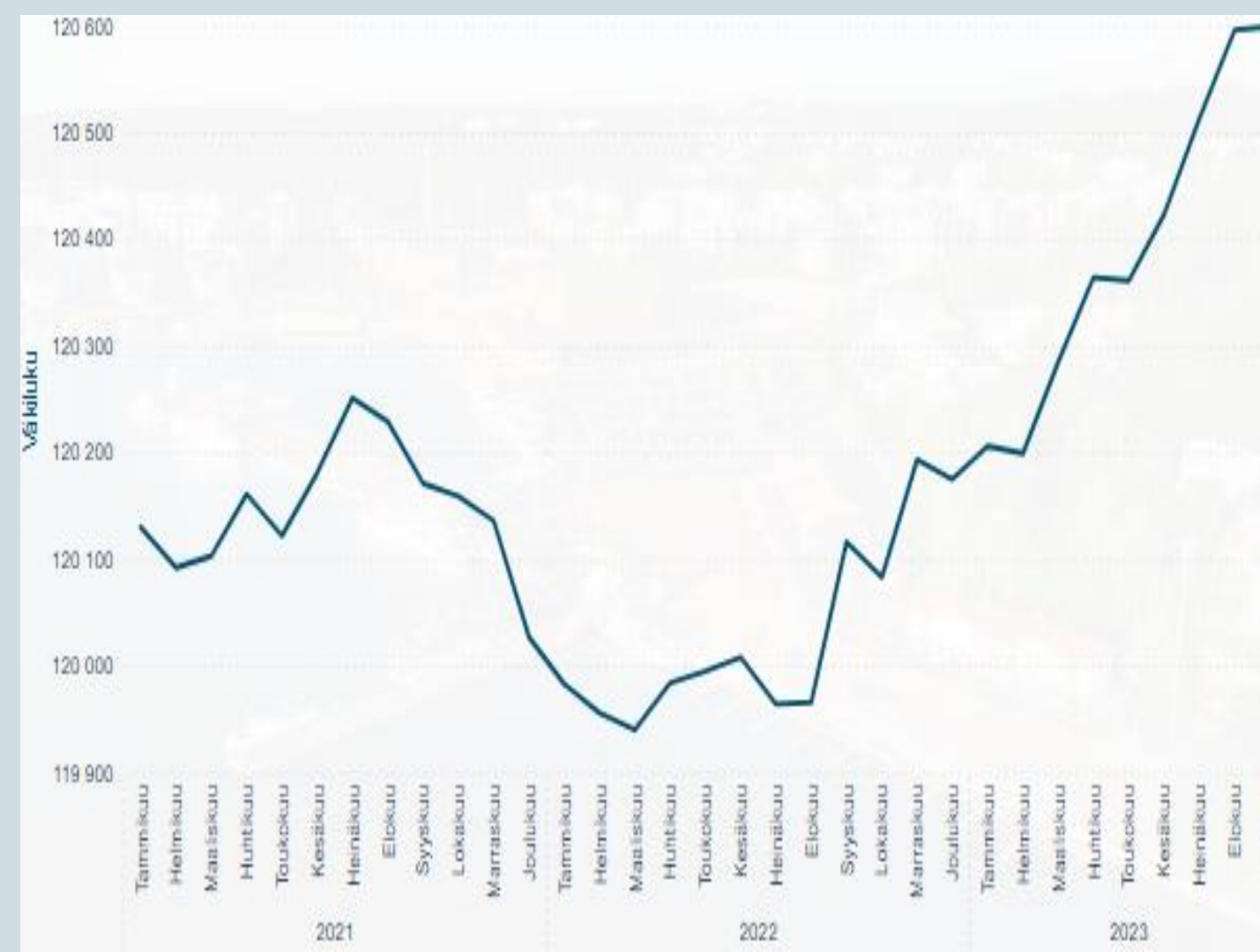
Ulkomaan muuttovetovoima, henkilöä 12 kk aikana

Lähde: Tilastokeskus, Väestötilastipalvelu

Väestön tilannekatsaus

- Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Lahden väkiluku oli syyskuun 2023 lopussa 120 599. Kaupungin väkiluku on kasvanut vuoden alusta 424 asukkaalla ja vuoden takaisesta 483 asukkaalla. Tarkasteltaessa pelkästään syyskuuta väkiluku kasvoi 3 asukkaalla.
- Tammi-syyskuun aikana tulomuuttoja Lahteen muista kunnista oli 58 vähemmän kuin lähtömuuttoja. Maahanmuuttoja oli 947 enemmän kuin maastamuuttoja. Ukrainalaiset ovat voineet anoa kotikuntaa 1.3.2023 alkaen, kun oleskelu Suomessa on kestänyt 12kk. Tämän mukaan ukrainalaiset alkoivat näkyä ennakkoväkiluvussa ja muuttotilastoissa maaliskuussa. Vuoden 2023 maalissyyskuussa 349 ukrainalaista on saanut kotikunnakseen Lahden ja pelkästään syyskuussa 40 ukrainalaista.
- Syntyneitä oli 445 vähemmän kuin kuolleita. Tammi-syyskuuna aikana syntyi 622 lasta eli 41 lasta vähemmän kuin vastaavana aikana vuonna 2022. Kuolleiden määrä oli 1 067, mikä on 11 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Syyskuun ennakkotilaston mukaan ulkomailta muutti Lahteen tammi-syyskuussa 1 103 henkeä ja Lahdesta muutti ulkomaille 156 henkeä. Maahanmuuttoja oli 434 enemmän ja maastamuuttoja 5 vähemmän kuin edellisvuoden tammi-syyskuussa. Tammi-syyskuun aikana tulomuuttoja Lahteen muista kunnista oli 4 235 ja lähtömuuttoja Lahdesta oli 4 293. Edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna tulomuutto Lahteen väheni 280 muutolla ja lähtömuutto Lahdesta väheni 226 muutolla.

VÄESTÖ
120 599
ennakkotieto
(2022: 120 116)

LUONNOLLINEN
VÄESTÖNLISÄYS
- 445

KUNTIEN
VÄLINEN
NETTOMUUTTO
- 58

NETTOMAAHAN-
MUUTTO
947

VÄKILUVUN
KORJAUS
- 20

KOKONAIS
MUUTOS
424

Lisätietoja [Lahti.fi](https://www.lahti.fi): Väestökatsauksen seuranta

Työllisyyden tilannekatsaus

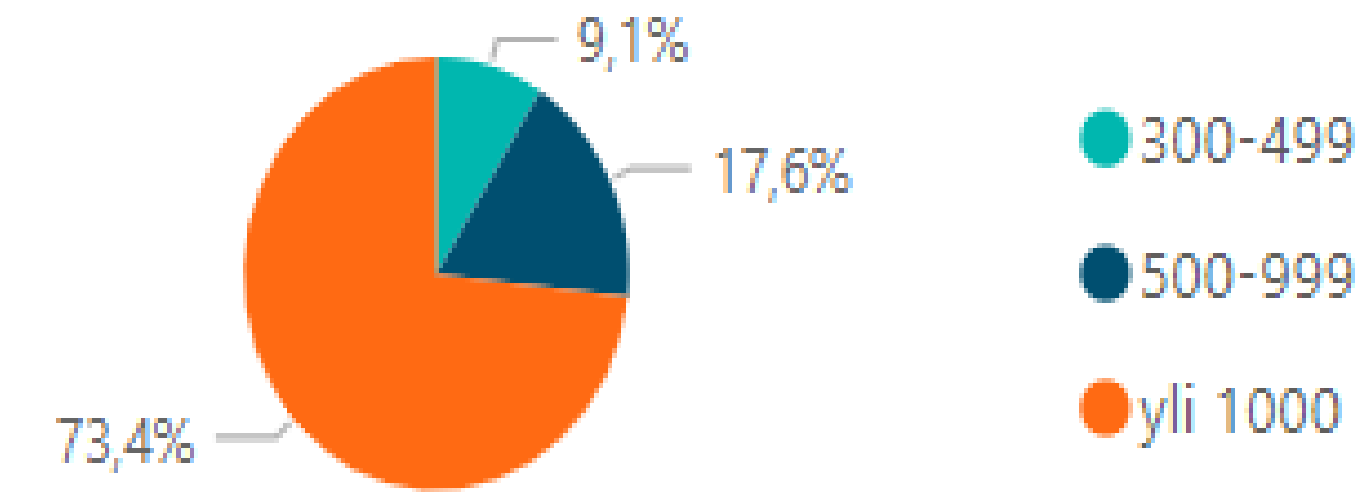
- Syyskuussa 2022 avoimia työpaikkoja oli Lahdessa kaksi kertaa enemmän kuin elokuussa 2023. Syyskuussa 2022 oli avoimia työpaikkoja Lahdessa yhteensä 1907 ja syyskuussa 2023 oli 961. Osaavan työvoiman saatavuus on edelleen ongelma eritoten sosiaali- ja terveystaloudella. Uusien avoimien työpaikkojen määrä oli vähentynyt viime vuodesta lähes kaikissa pääammattiryhmässä.
- 12 suurimman kaupunkien vertailussa Lahti sijoittui sijalle 11 työttömyysasteen ollessa 12,6%). Joensuun (12,7%) työttömyys-%:n ollessa korkeampi.
- Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä oli 33,1 %. Pitkäaikaistyöttömien määrä jatkaa laskua. Rakennetyöttömien osuus on korkea (65,7 %). Lahden rakennetyöttömien määrä 12 suurimman kaupungin toiseksi korkein ja olleen 6,7 %-yksikköä korkeampi kuin koko maassa keskimäärin.
- Työttömyys on kasvanut eniten talonrakennusalan ja prosessiteollisuuden lomautusten ja irtisanomisten vuoksi. Lahdessa työttömien määrä kasvoi elokuusta 73 henkilöllä. Viime vuoden syyskuun verrattuna työttömyys laski 127 henkilöllä.

Aktivointiaste, syyskuu 2023

Aktivointiaste, %, syyskuu 2023

Työmarkkinatuen kuntaosuudet, tyött. keston jakauma, uusin kk (eur)

Työmarkkinatuen kuntaosuudet maksettujen etuuspäivien mukaan, 8/23

TYÖTTÖMYYS-ASTE

12,6 %

(9/2022: 12,9)

AVOIMET UUDET TYÖPAIKAT

1 860

(9/2022: 3 785)

NUORISO-TYÖTTÖMYYS

13,1 %

(9/2022:14,5)

AKTIVOINTI-ASTE

29,3 %

(9/2022: 27,8)

TYÖTTÖMÄT

7 055

(9/2022: 7 182)

PITKÄAIKAIS-TYÖTTÖMÄT

3 022

(9/2022: 3 676)

Työllisyyden tilannekatsaus, kuntakokeilu

- Henkilöasiakkaiden ns. pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toteuttaminen määräaikoineen toteutu edelleenkin täysimääräisesti. Työnantaja- ja yritysasiakkaiden asiakaspalveluprosessien kehittäminen on tärkeä painopiste kuntakokeilun onnistumisessa, vaikka työnantaja- ja yritysasiakkaiden palveluvastuu kokeilulainsäädännön mukaan kuuluukin TE-toimistolle. Kuntakokeiluun on rekrytoitu kaksi uutta yrityskoordinaattoria.
- Viime vuoden syyskuussa käynnistyi työllisyyspalvelujen vaikuttavuusperusteinen pilottihanke, jolla pyritään siirtämään työmarkkinatuen kuntaosuutta aktiiviseen työvoimapolitiikan toimenpanoon (palveluhankintaan). Pilotti jatkuu kuntakokeilun loppuun ja sen avulla pyritään työllistämään 250 lahtelaista työtöntä työmarkkinatuen saajaa ja samalla kehitetään uudenlaisia palveluja paikallisiin tarpeisiin. Keväällä palveluun ohjaus päättyi ohjattujen asiakkaiden määrän täytyessä.
- Monialaista verkostoyhteistyötä Hyvinvointialueen kanssa on vahvistettu mm. panostamalla työllisyyspalvelujen resursseja TYP-toimintaan.
- Työllisyyspalvelut sai AKKE-rahoituksen hankkeeseen, jossa selvitetään nuorten työllisyyspalvelujen uudelleenorganisointia osana TE2024-uudistusta sekä 1.1.2025 voimaan astuvaa lakia työllistymisen monialaisesta edistämisestä. Asiantuntijaselvityksen kilpailutus käynnistyy lokakuussa 2023.
- ESR-rahoitteinen TOTTA! - Työkyvyn ja työelämäosallisuuden tunnistaminen työllisyydenhoidon agendana-hanke on käynnistymässä loppuvuodesta 2023. Siinä pilotoidaan nopean toiminnan työkykytiimiä, joka rakentaa yli 30-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien asiakkaiden työkyvyn haasteiden ja työelämäosallisuuden esteiden tunnistamiseen innovatiivisen toimintamallin.
- Pitkäaikaistyöttömien määrä on laskenut, mutta työmarkkinatuen kuntaosuus ei ole vastaavasti laskenut, koska yli 1000 päivää työmarkkinatukea saaneiden osuus on kasvanut (73,4 %). Elokuussa 2023 työmarkkinatuen kuntaosuus oli 1,87 Milj. Euroa, josta yli 1000 pv saaneiden osuus oli 1,37 Milj. Euroa.

YHTEYDENOTOT 1-9/2023

270 963

(Koko kokeilu yhteensä)

ASiantuntijoita

135, joista

TE-taustaisia 67

(31.8.2023)

ASIAKASMÄÄRÄ

8 869

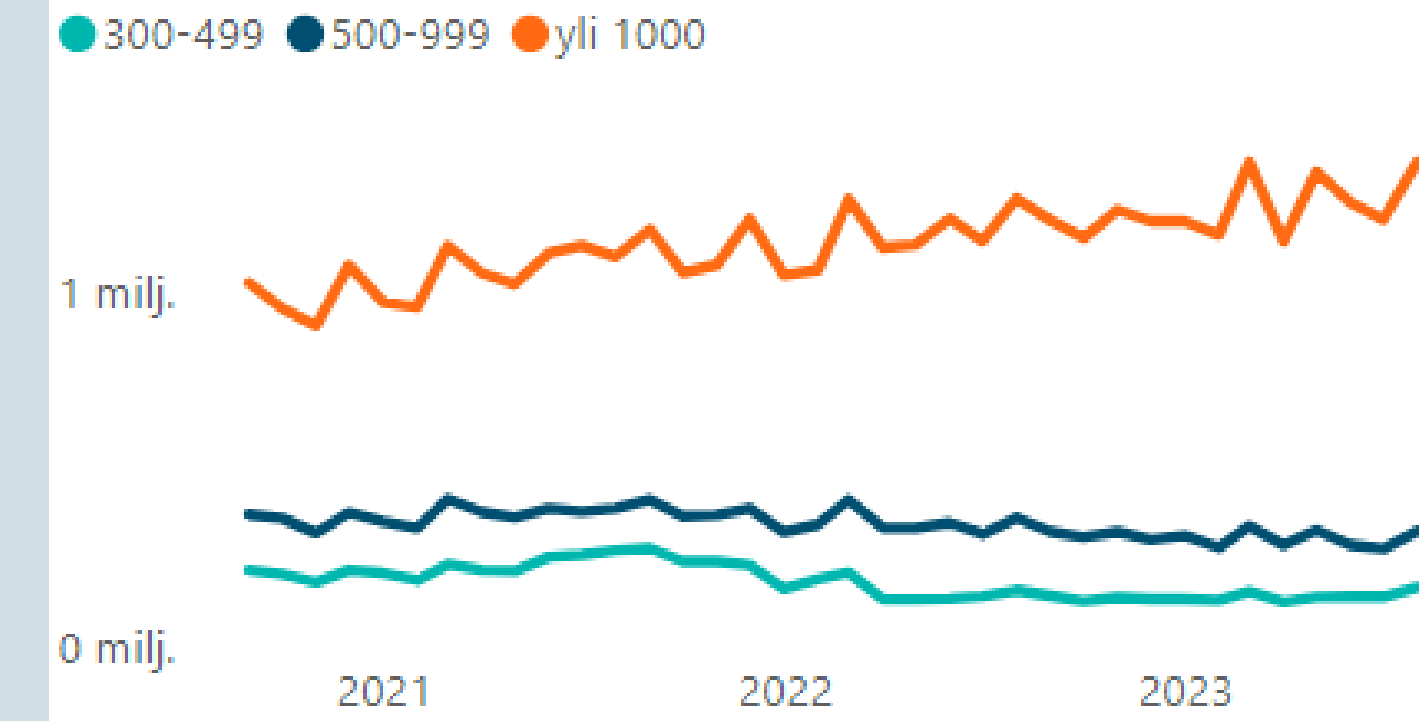
(31.8.2023)

PÄÄTTYNEET
ASIAKKUUDET

3 287

(1.-8.2023)

Työmarkkinatuen kuntaosuudet, aikasarja (eur)

Työmarkkinatuen kuntaosuus 8/23

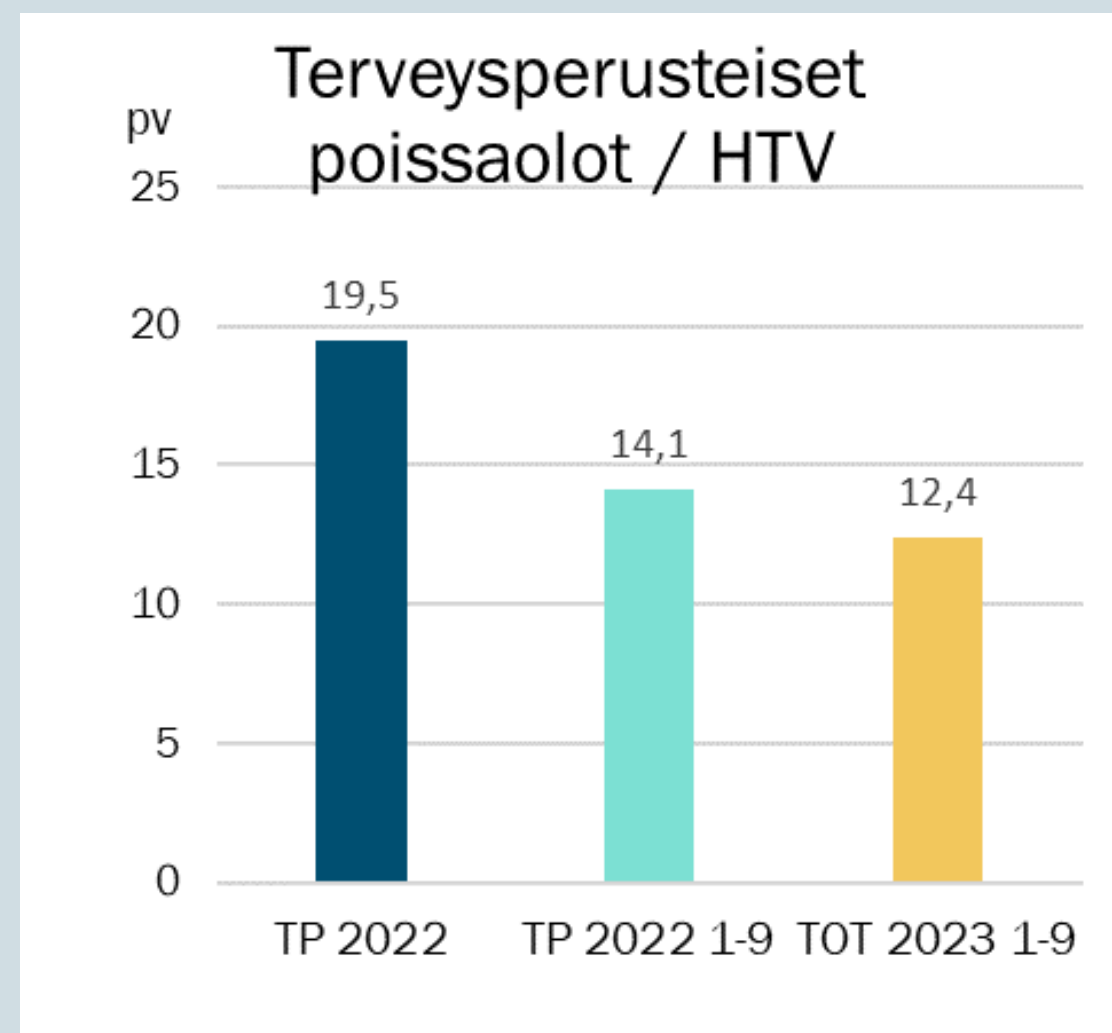
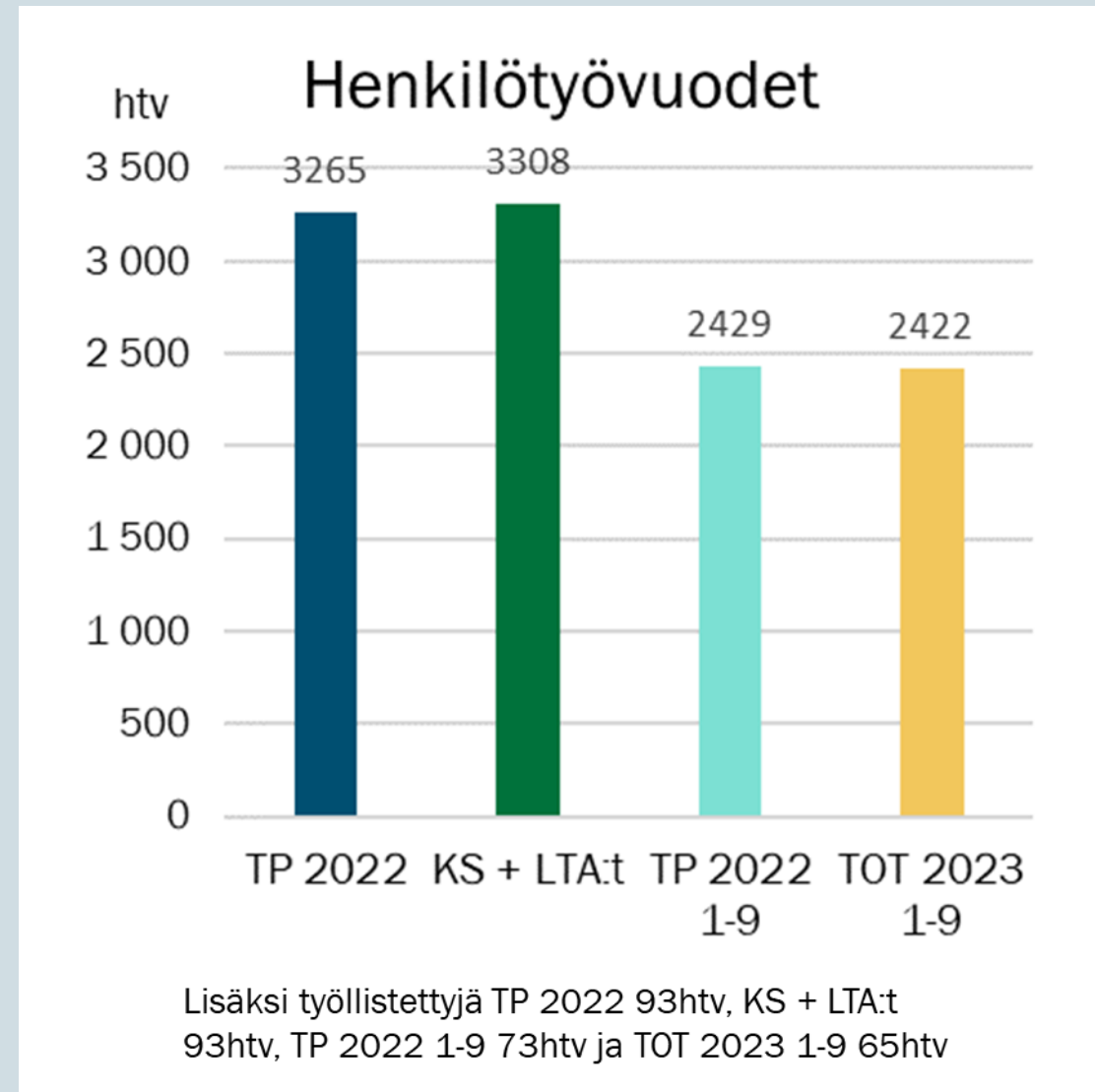
TYÖMARKKINATUEN
KUNTAOSUUSENNUSTE

20,4

milj. euroa

(2022: 19,9 milj. euroa)

Henkilöstö

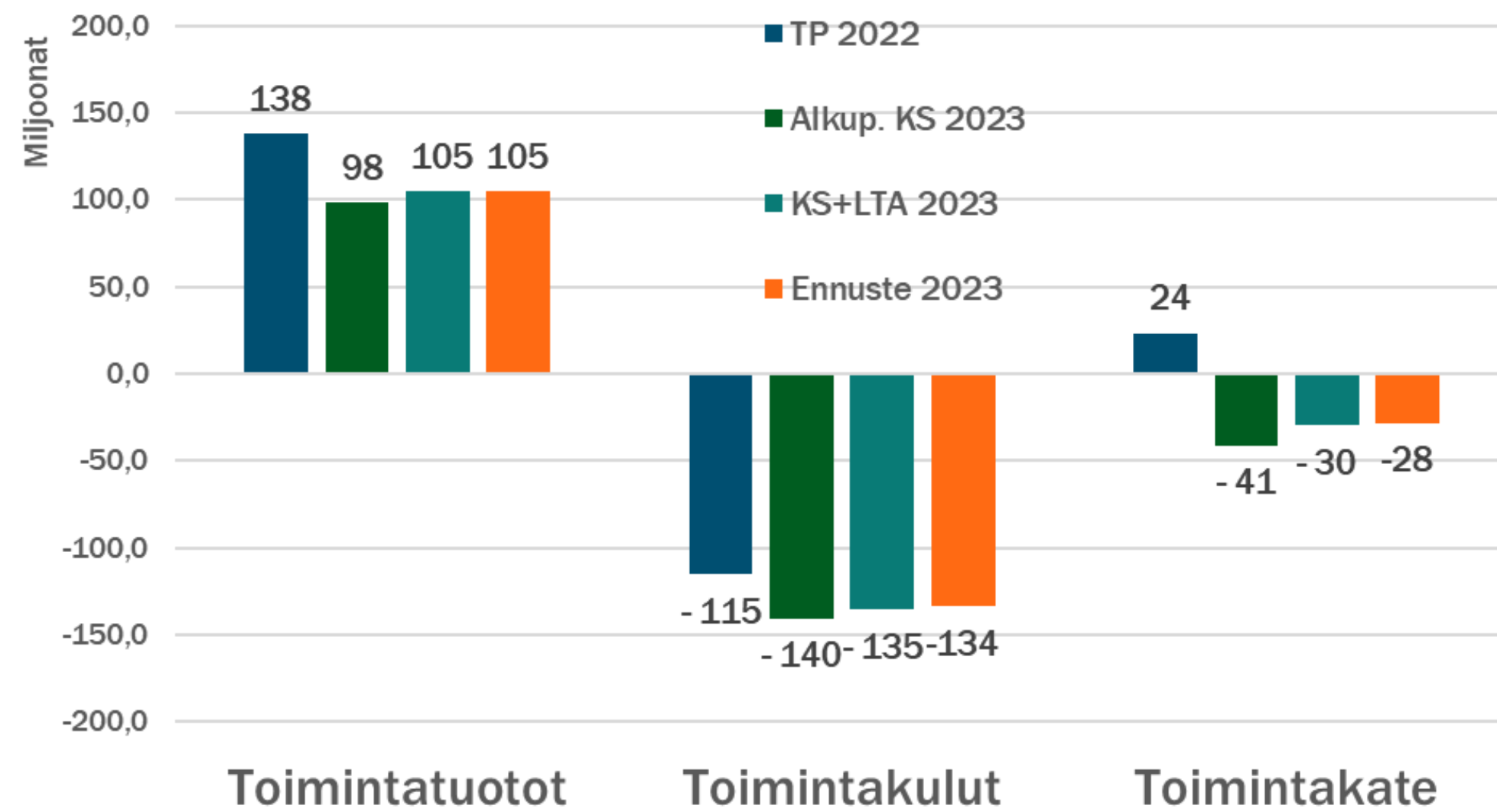

- Ennusteen mukaan suunnitellut henkilötyövuodet tulevat alittumaan. Alitukset johtuvat pääosin siitä, että rekrytointeja ei ole saatu edistettyä suunnitellusti.
- Terveysperusteiset poissaolot tulevat toteutumaan alemmalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna. Poissaolot ovat vähentyneet yleisesti kaikilla palvelualueilla.
- Työterveyshuollon palvelut kilpailutetaan uudelleen. Henkilöstöpalvelut on valmistellut uutta kilpailutusta, joka julkaistaan arviolta lokakuun loppupuolella. Lisäksi valmistelussa on henkilöarviointien ja suorahaun kilpailutukset sekä henkilöstöetuuksien kilpailutus.
- Kaupunginjohtaja Pekka Timonen irtisanoutui ja viimeinen työpäivä hänellä oli 31.8.2023. Kaupunginjohtajan rekrytointiprosessi valmisteltiin ja saatiin toteutettua suunnitellussa aikataulussa. Uusi kaupunginjohtaja valittiin kaupunginvaltuustossa 2.10.2023.
- Osaamisen kehittämisen malli (strategian kärkitoimenpide) valmistui ja on käsitelty yhteistoiminnassa.

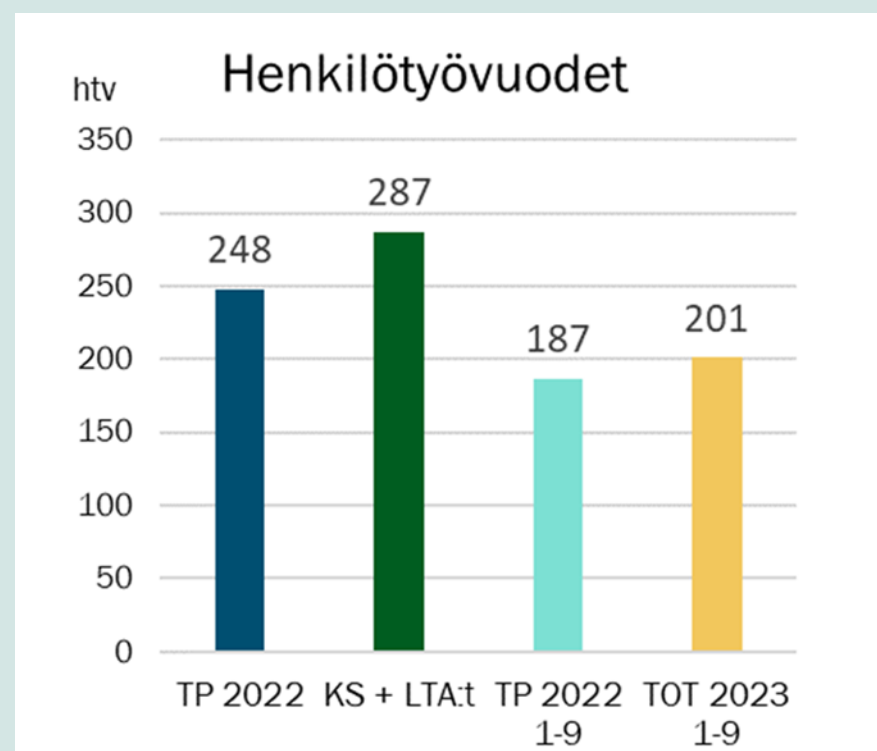
Konserni- hallinnon palvelualue

Palvelualuejohtajan katsaus

TP 2022 esitetään vertailukelpoisena.
Siitä on eliminoitu hyvinvointialueen perustamisesta aiheutuneet, osittain laskennalliset erät

INVESTOINTIMENOT TOTEUMA-ASTE 30.9.

TALONRAKENNUS

60,6 %

IRTAIN OMAISUUS

54,2 %

Kaupungin edunvalvontatavoitteita hallitusohjelmaan liittyen on priorisoitu ja edunvalvontaa toteutettu erityisesti kaupunkipolitiikassa.

EU:n kaupunkimissiota varten valmisteltu Lahden kaupungin ilmastopöytäkirja hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 18.9.2023.

Vuoden 2025 alussa toteutuvan TE-uudistuksen valmistelu etenee. Kaupunginhallitus hyväksyi 25.9.2023 työvoimapalvelujen järjestämissuunnitelman ja työvoimaviranomaisten välisen aiesopimuksen. Kaupunginvaltuusto päätti 2.10.2023 hyväksyä, että Lahti tulee ilmoittamaan työ- ja elinkeinoministeriölle järjestävänsä TE-palvelut itse.

Suur tapahtumavuosi on jatkunut kesän ajan vilkkaana ja Lahdessa järjestettiin Suomen ensimmäiset Ironman 70.3 -MM-kilpailut.

Rihmat kierto -suunnittelukilpailu tuotti yli 40 ideaa, tuomaristo valitsi viisi finalistia ja voittajasta uutisoitiin mediassa. Kampanja kokonaisuutena vahvisti Lahden asemaa johtavana ympäristökaupunkina.

Kaupunginjohtaja Pekka Timosen siirtyessä syyskuun alusta toisiin tehtäviin kaupunginjohtajan viransijaisena on toiminut Mika Mäkinen. Uuden kaupunginjohtajan rekrytointi toteutettiin onnistuneesti. Rekrytointikampanja saavutti johtavassa asemassa olevat erittäin hyvin ja lisäsi Lahden tunnettua.

Kaupungintalon remontti valmistui ja henkilöstö muutti uudistettuihin tiloihin syyskuussa.

Toiminnan katsauksen kooste 1/2

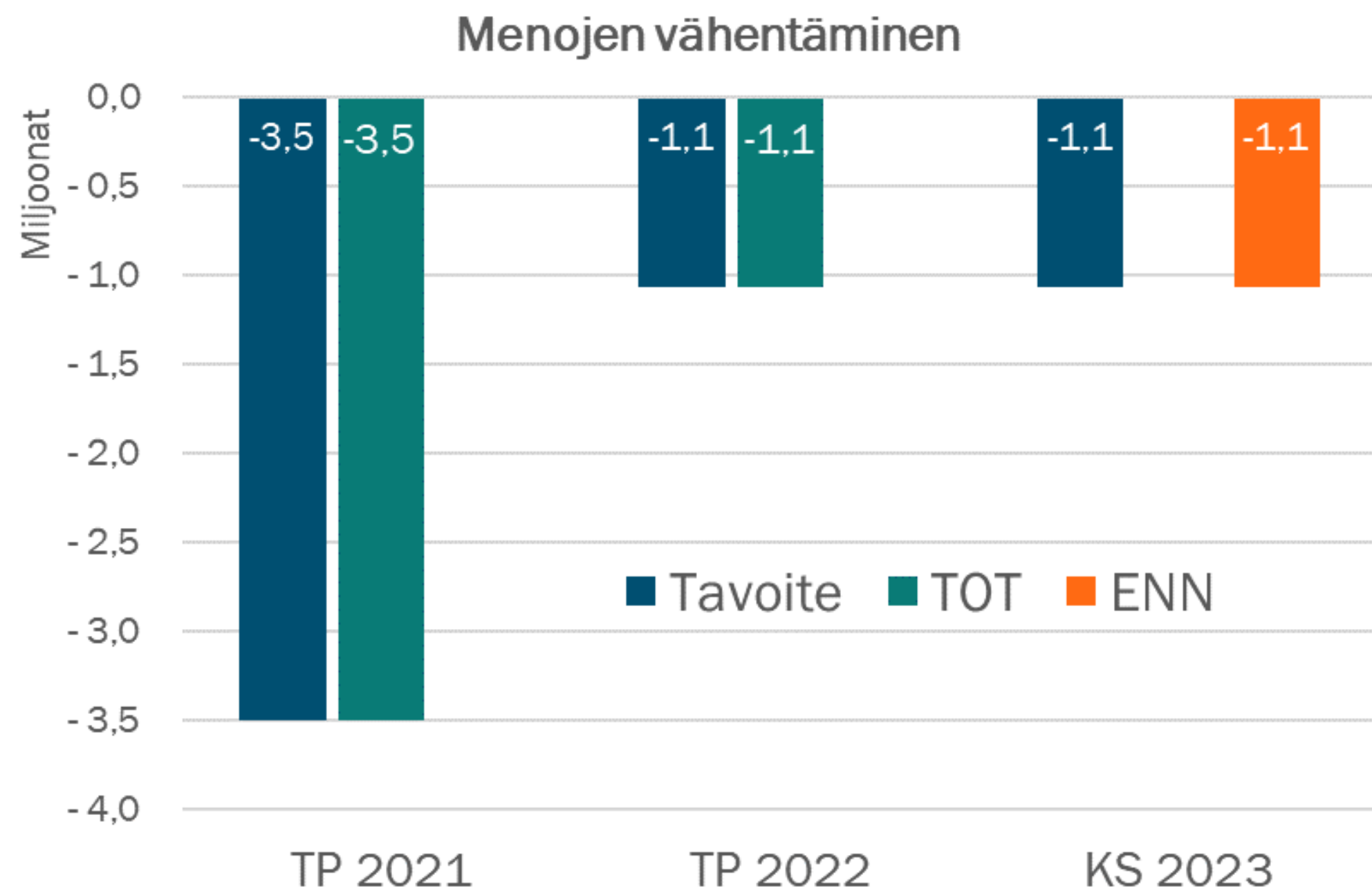
- Kaupunginjohtajan rekrytointiprosessi kokonaisuudessaan valmisteltiin ja toteutettiin. Uusi kaupunginjohtaja valittiin kaupunginvaltuustossa 2.10.2023
- Työterveyshuollon kilpailutusmateriaaleja on valmisteltu uudelleen, samoin henkilöstöetuuksien kilpailutusta. Lisäksi valmistelussa on henkilöarviointien ja suorahaun kilpailutukset.
- Perustietotekniikan kilpailutuksessa on menossa neuvottelut kolmen toimittajan kanssa. Hankintapäätös valmistuu 1/2024 mennessä.
- Kaupunkitasoinen integraatioalusta, joka mahdollistaa eri tietojärjestelmien ja sovellusten välisen tiedon ja toiminnallisuuden integroinnin ja koordinoinnin, on otettu käyttöön.
- Jämerä-projektin (talouden tietojärjestelmä uudistus) suunnitteluvaihe on toteutunut ja määrittelyvaihe on käynnissä, käyttöönotto on 1.1.2025.
- Parlamentaarinen valmistelu talouden tasapaino-ohjelmaksi on toteutettu ja ohjelmaesityksen laatiminen käynnistetty.
- Rihmat kiertoon –suunnittelukilpailu ja sen voittaja saivat myönteistä mediajulkisuutta valtakunnallisesti.
- Asumisen markkinoinnin kolmevuotista kampanjaa on suunniteltu mainostoimiston kanssa ja tavoitteena on saada naapurikunnat mukaan rahoittamaan sitä. Keskusteluja käydään myös rakennusalan ja yrityssectän kanssa.
- Valmisteltu kaupungin edunvalvontaohjelma, hallitusohjelma-tavoitteet ja vaikuttamissuunnitelma yhdessä Päijät-Hämeen liiton kanssa. Edunvalvontaa toteutettu erityisesti kaupunkipolitiikassa.
- Kehitetty ja tiivistetty yhteistyötä investoivien ja kasvavien yritysten kanssa (mm. Fazer, Kempower) ja pohjustettu mm. kasvusopimuksia yhteistyössä LADECin kanssa.
- Toteutettu useita tapahtumia, mm. Ironman 70.3 -MM-kilpailut, Finlandia-hiihto, Salppurin 100-vuotiskisat, Historian päivät, Hopeasompa, Lahti 2021 -kuvaukset, Lahti Design Week, Mahdollisuuksien tori, Fnld Grvl, kunnallisjohdon seminaari, Sound Fest, Lahden ympäristökylä.

Toiminnan katsauksen kooste 2/2

- EU:n kaupunkimission pilotti, Sitra-kumppanuushanke Luontopositiivinen elämä, biokiertoalouden CITISYSTEM, ja purkujätteen hyödyntämishanke StoPWa ovat alkaneet.
- Valmisteltu useita hankehakemuksia ja hankkeiden käynnistämistä; mm. International Work ja TOTTA!
- Lahden ilmasto-ohjelman päivitys hyväksyttiin ja toimeenpano voi alkaa. Uudet ilmastoskenaariot laadittiin.
- EU:n kaupunkimission tukipalvelut ja investointisuunnitelman laadinta kilpailutettiin. Jatkettiin mission jalkauttamista ohjaus- ja työryhmätyöskentelyn kautta sekä yhteisesti muiden suomalaisten kaupunkien kanssa.
- Kotikuntaa hakeville ja saaneille ukrainalaisille on järjestetty infoja mm. palveluista sekä koulutukseen ja työllistymiseen liittyvistä asioista.
- Maahanmuuttotyössä on laadittu prosessikuvauksia kotouttamisessa hyvinvointialueen kanssa.

- TE-uudistuksen valmistelu on käynnissä niin kaupungin sisällä kuin maakunnallisessa yhteistyössä. Tarvittavat päätökset tehty kaupunginhallituksessa (työvoimapalvelujen järjestämissuunnitelma ja työvoimaviranomaisten välinen aiesopimus) ja kaupunginvaltuustossa (Lahti ilmoittaa järjestävänsä TE-palvelut itse). Valmistelutyötä jatketaan päätösten pohjalta.
- Työllisyyspalveluilla käynnistymässä TOTTA (ESR) 1,5 milj. euron osatyökykyisten palvelua kehittävä aikuisten hanke: myönteinen rahoituspäätös tulossa lähiaikoina, hankkeen käynnistyminen loppuvuodesta.
- Barona-pilotin asiakasohjaus on saatu täyteen, työllistyneitä tähän mennessä 60 henkilöä ja 25 valmennettavaa työkokeilussa, palkkatuetussa työssä tai opiskelemassa.
- Lahden kaupunki palkkaasi yhteensä 179 kesäharjoittelijaa omiin yksiköihinsä.
- Työllisyyspalvelut kilpailutti koululaisten ja opiskelijoiden kesäyrittäjyyttä tukevan palvelun. Palveluntuottajaksi valikoitui Lahden 4H-yhdistys, jonka toiminnallisella tuella tuettiin tänä kesänä 27 nuoren kesäyrittäjyyttä. Työllisyyspalvelut tukee kesäyrittäjiä 300 euron kesäyrittäjyystuella.
- Kaupungintalon perusparannus valmistui ja henkilöstö muutti tiloihin syyskuussa.

Uudistumis- ja muutosohjelma (LUMO)

Menojen vähentäminen
ennuste -1,1 milj. euroa (tavoite -1,1)

Vuodelle 2023 suunniteltuja toimenpiteitä

- Tehostetaan ostopalvelujen käyttöä
- Vähennetään strategisten kehittämiskohteiden avustuksia
- Vähennetään yrityksille ja kolmannen sektorin toimijoille myönnettäviä Lahti-lisiä
- Vähennetään kunnossapitoa ja alennetaan sisäisiä vuokria
- Luovutaan omasta konesalista

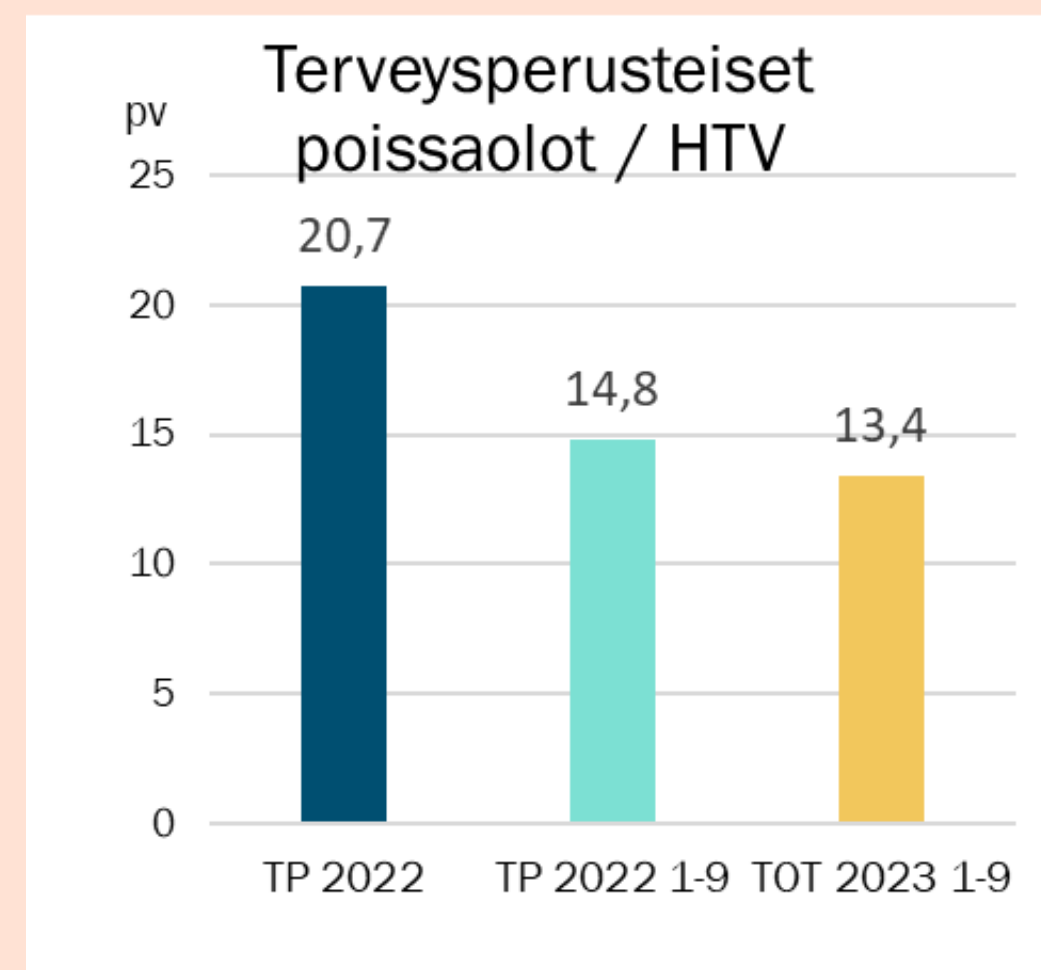
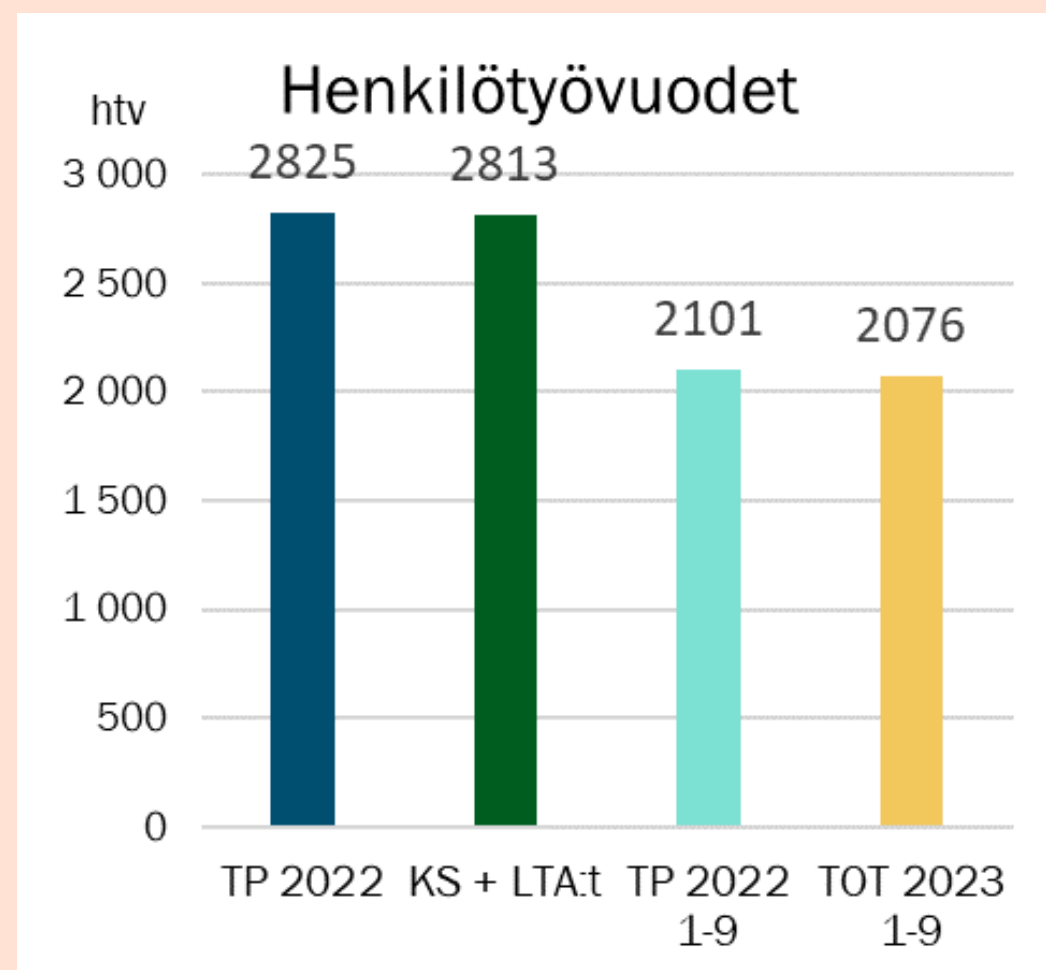
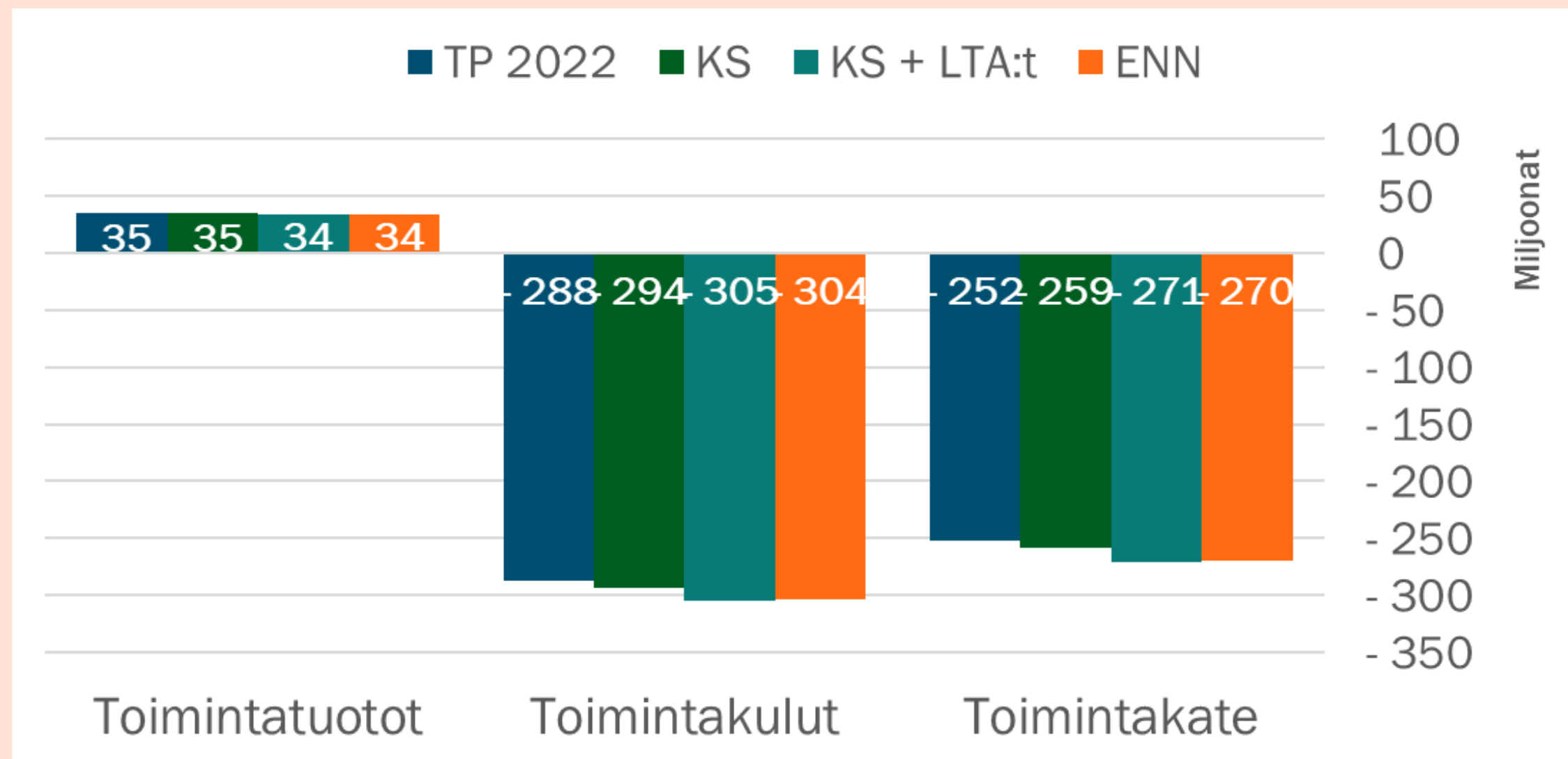
Muut tavoitteet -27,2 milj. euroa

- Talonrakennusinvestoinnit ja poistot

Sivistyksen palvelualue

Palvelualuejohtajan katsaus

Luvut sis. taseyksiköt

- Sivistyksen palvelualueen talouden ennustetaan toteutuvan lähes voimassa olevan talousarvion mukaisesti.
- Toimintakulujen sitovuustason ylityksien poikkeamiin on saatu lisämäärärahaa lisätalousarvioissa vuodelle 2023 palkkaratkaisuihin, inflaation vaikutuksiin ja kattamaan talouden toteutumattomia tasapainottamisen tavoitteita.
- Toimintatuottoja on vähennetty vuoden 2023 lisätalousarviossa 1,0 milj. euroa
 - Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutos 1.3.2023
- Lahden kaupunginorkesterin ja kaupunginteatterin ennustetaan toteutuvan lähes talousarvion mukaisina. Lipputulojen kertymään sisältyy kuitenkin vielä epävarmuustekijöitä.

Toiminnan katsaus yksiköittäin 1/4

Sivistyspalvelujen seudullinen kehittäminen

- Sivistyspalvelujen eri sektoreiden seudullista kehittämistä toteutetaan Päijät-Hämeen kuntaverkostossa kuntien yhteistoimintasuunnitelmaan pohjautuen. Seudullisina kehittämiskohteina ovat olleet oppimisen tuen ja inklusion kehittäminen varhaiskasvatuksessa (OKM), sitouttava kouluyhteistyö (SKY) (OKM), esi- ja perusopetuksen digitalisaation toimintasuunnitelman jalkauttaminen esi- ja perusopetuksen koulujen arkeen (OPH), perusopetuksen oppilaanohjauksen kehittäminen (OKM) ja verkostoperuskoulumallin kehittäminen (Kuntaliitto) ja varhaiskasvatuksen digitaalisen arviointijärjestelmän (VALSSI) käyttöönoton tukeminen (OKM). Tammikuussa toteutettiin seudullinen varhaiskasvatuksen arviointikysely, johon vastasivat lapset (1727), huoltajat (1102) sekä henkilöstö (689). Arviointikyselyn tulosten pohjalta johdetaan varhaiskasvatuksen seudulliset kehittämiskohteet.

Varhaiskasvatuspalvelut

- Varhaiskasvatuspalveluissa toteutettiin arviointikysely huoltajille, henkilöstölle ja lapsille. Velvoitetta kolmitasoisien tuen järjestämisestä varhaiskasvatuksessa oleville lapsille toteutetaan. Varhaiskasvatuspalvelut jatkaa hyväksytyn palveluverkkosuunnitelman mukaista päiväkotiverkoston kehittämistä. Palvelusetelisääntökirjaa päivitettiin ja tukea yksityisille palveluntuottajille korotettiin. Samalla muutettiin korvausten maksamisperiaatteita huoltajien osalta.

Nuorisopalvelut

- Nuorisopalvelujen osallistuja- ja asiakasmäärä on ollut 199 508. Nuorten työ- ja valmennuspalveluiden asiakkaana on ollut 157 nuorta, joista työllistettyjä 85. Suunnitelmallisesti tuettuja nuoria etsivässä nuorisotyössä, starttivalmennuksessa, oppivelvollisuuden tuessa sekä nuorten tukipalvelut Dominossa on ollut 585.

Perusopetus

- Perusopetuksen toiminta on toteutunut koulujen vuosisuunnitelmien ja opetussuunnitelman mukaisesti.
- Palveluverkkoon liittyvät päätökset, toiminnalliset muutokset ja uusien toimitilojen käyttöönotto ovat toteutuneet suunnitellusti.
- Perusopetukselle kohdennettujen säästövelvoitteiden toteuttamista on edistetty tekemällä mahdollisia yksittäisiä toimenpiteitä tammi-kesäkuussa 2023. Henkilöstökustannuksia leikkaavia toimenpiteitä, jotka kohdistuvat lukuvuoteen 2023-24, on valmisteltu osana alkaneen lukuvuoden suunnittelua. Lisäksi on valmisteltu kustannusten kasvun hillitsemiseksi esim. toimintakulttuurin muutosta tukevia toimenpiteitä.
- Kaupungin strategian kärkitoimenpiteet, jotka koskevat lapsia ja nuoria, ovat edenneet tavoitteiden mukaisesti.

Lukiokoulutus

- Lukiokoulutus osallistuu laatuhankkeeseen yhdessä Kuopion, Jyväskylän ja Hämeenlinnan kanssa. Hankkeen toimenpiteet edenneet suunnitellusti.
- Uutena kehittäjäopettajien ryhmä aloittanut työskentelyn.
- Lukioiden aloituspaikat täyttyivät. Eryristehtävälinoille hakijoita enemmän kuin paikkoja.

Toiminnan katsaus yksiköittäin 2/4

Liikuntapalvelut

- Sisäliikuntatilojen käyttö on jatkunut vilkkaana ja toiminta on lähellä normaalitasoa harrastajien, edustus- ja liigatason sarjatoiminnan osalta. Uimahalleille kävijämäärät ovat myös nousussa niin allastiloissa kuin myös kuntosalilla kävijöiden osalta. Uimaseurojen toiminta on erittäin aktiivista.
- Tilojen laskutuksen viive on saatu purettua ja laskutus on aikataulussa.

Wellamo-opisto

- Käynnistetty uusi lukuvuosi 2023-2024. Toteutetaan vapaan sivistystyön mukaista opetusta eri aineissa eri ikäryhmille, lasten ja aikuisten taiteen perusopetusta, aktivoivaa toimintaa, koulujen kerhotoimintaa ja maksutonta digineuvontaa kuntien kirjastoissa.
- Otettu käyttöön opetuksen eettiset ohjeet jatkumona vastuullisuustyölle.
- Aloitettu opintopistekurssit ja suoritukset viedään kansalliseen Koski-järjestelmään.
- Aloitettu maksuttomat kieliperjantait, joissa on mahdollisuus keskustella eri kielillä.
- Aloitettu Esteet nurin -yhteistyöhanke muutaman kansalaisopiston kanssa.
- Opetushenkilöstön sairauspoissaolojen vuoksi sijaiskulut ovat korkeat.
- Opiskelijamäärät eivät ole palautuneet koronaa edeltävälle tasolle.

Kaupunginmuseo

- Annettu 358 lausuntoa rakennetusta ja arkeologisesta kulttuuri-perinnöstä. Tarkastus- ja neuvontakäyntejä sekä katselmuksia tehty 151 ja viranomaisneuvotteluja 53. Maankäyttöhankkeita 55.
- Historiallisen museon tulevien näyttelyiden ja digitaalisten toteutus-ten suunnittelu- ja sisältötyöt käynnissä ja yleisötyötä suunnitellaan. Muistamo on järjestänyt kolme keskusteluiltaa.
- Hiihtomuseo oli mukana Salpausselän kisojen 100-vuotis-juhlinnassa. 100 vuotta Salpausselällä -julistenäyttely. Muistot liikkeeksi senioriyleisötyössä -projektin toteutus on alkanut.
- Mastolassa tehty nykydokumentointia. Retroa vai romua – elektroniikan elinkaria -näyttelyn käsikirjoitus valmistunut.
- Malvassa näyttelyt: Vaeltajat; 100 vuotta Salpausselällä; Valon huomassa; LABin keväänäyttely; Kaarisilta Biennaali sekä kokoelmahankintoja. 5 työpajaa, 3 konserttia ja esitystä, Wellamo-opiston kursseja. Kulttuurikäynnit, Piirustusbuffet, Taidetestaajat.
- Asiakkaat: Malva 69 229, Mastola 9 616, Hiihtomuseo 24 936.
- Kokoelmia julkaistu Finna.fi:ssä yhteensä 16 835 nimikettä.
- Taide- ja julistekokoelmien siirto Collecteen käynnissä.
- Kaupungintalon peruskorjaustyöhön osallistuminen irtaimiston ja taidehankkeen osalta.
- Kulttuurihistoriallisiin kokoelmiin 16 hankintaerää, kuva-arkistoon 11. 11 kohteen dokumentointi. 1 perinnearkistoerä. Malvaan 11 erää. Kokoelmista poistettiin 5 kohdetta ja 2 talletusta purettiin.
- Kokoelmatilojen tulevaisuusvisiointi käynnissä.

Toiminnan katsaus yksiköittäin 3/4

Kulttuuripalvelut

- Kulttuuripalvelujen hallinnoimalle Lastenkulttuurikeskus Efektille myönnettiin Suomen Kulttuurirahastosta rahoitus Lastenkulttuuria ukrainalaispakolaisille -hankkeen toteutukseen Nastolassa sekä Lahden keskustan alueella kevätlukukaudella 2023. Toiminta suunnataan ala- ja yläkoululaisille, kerhotoimintaan ja avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan. Hankkeen aikana järjestetään esityksiä koululaisille sekä avoimia tapahtumia. Hanke sai jatkorahoituksen, jonka turvin toimintaa jatketaan vielä syksyn 2023 ajan.
- Kulttuuripalvelujen hallinnoima Lastenkulttuurikeskus Efekti tarjoaa maksuttomia kulttuurivierailuja Päijät-Hämeen kuntiin. Syksyn 2023 aikana Efektin kautta järjestetään kulttuuritoimintaa (mm. konsertteja, teatteriesityksiä ja työpajoja) alueen päiväkoteihin ja kouluihin. Tänä syksynä vierailuja on tarjolla yhteensä 100. Rahoituksesta vastaavat Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä toiminnassa mukana olevat kunnat.
- Kesällä 2023 kulttuuripalvelut työllisti yhteensä 25 nuorta. Heidän kanssaan toteutettiin Lahden Kesänäyttämön 26. produktio, joka oli Toni Edelmannin säveltämä, Oiva Paloheimon kirjoittamaan kirjaan perustunut musiikinäytelmä Tirlittan.
- Heinä-elokuussa Orkester Norden -nuoriso-orkesteri kokoontui Lahdessa. Orkesterin 67 muusikkoa edustivat yhteensä 14 eri kansallisuutta. Orkesterin toiminnan päärahoittaja on Pohjoismainen ministerineuvosto, sen organisaatiosta vastaa Suomen Lions ry yhteistyössä Lahden kaupungin kulttuuripalveluiden kanssa.

Osallisuus- ja hyvinvointi

- Keväällä valmistuneen Lahden kaupungin osallisuustoiminnan arviointiraportin tulosten esittelyn valmistelu kaupunginvaltuustolle.
- Elokuussa järjestetyssä osallisuustyöpajassa valmisteltiin osallisuustyön suunnittelua helpottava työkalu, osallisuuden suunnittelupohja [OSALLISUUDEN SUUNNITTELU \(lahti.fi\)](https://lahti.fi/osallisuuden-suunnittelu).
- Osbu-hankkeet päätetty lautakunnassa, toteutuksen suunnittelu käynnistynyt. Tutustuttu erilaisiin digitaalisiin osallisuusalustoihin.
- Päivitetty intran osallisuussivut.
- Kesäkuussa aloittaneiden kumppanuuspöytien toiminta on alkanut ripeästi. Kumppanuuspöydät ovat järjestäneet useita tapahtumia eri puolilla kaupunkia.
- Osallistuttu Monttu Auki –keskustelujen suunnitteluun ja toteutukseen. Marraskuussa järjestettävien osallisuusmessujen valmistelu on aloitettu.
- Savuton Suomi –päivänä 25.8. järjestettiin tempaus koulutuskeskus Salpauksessa ja julkaistiin yhteistyössä eri yhdistysten kanssa mielipidekirjoitus (Ess ja Uusi Lahti).
- Pakka-toimintaan liittyvät ostokokeet tehtiin syksyllä.
- Syyskuun viimeisellä viikolla vietettiin Lähisuhdeturvallisuusviikkoa.
- Yhteistyössä vanhusneuvoston kanssa on valmisteltu vanhustenviikon (vko 40) ohjelma.
- Osallistuttu hyvinvointialueen ensimmäisiin lakisääteisiin hyte-neuvotteluihin ja yhdyspintatyöhön.
- Hyvinvointiryhmälle valmisteltu uudet hyvinvointisuunnitelman raportointipohjat hyvinvointikertomuksen 2021–2024 laadintaa varten.

Toiminnan katsaus yksiköittäin 4/4

Kirjasto

- Kirjaston toiminta on ollut aktiivista ja asiakasmäärät ovat palanneet koronaa edeltävälle tasolle.
- Renkomäen kirjasto avattiin tammikuussa 2023 uudessa monitoimitalossa ja kirjasto saatiin myös omatoimikäyttöön. Mukkulassa omatoimikäyttöä on ilta-aikaan rajoitettu ilkeivallan ja häiriökäyttäytymisen johdosta. Pääkirjaston auditorio on pois käytöstä sisäilmaongelmien johdosta.
- Minun kuntani-hankkeen yhteydessä kirjastoissa on järjestetty erätaukokeskusteluja asiakkaiden toivomista aiheista.
- Lahden kaupunginkirjastossa otettiin käyttöön turvallisemman tilan periaatteet.
- Kirjasto on tehnyt aktiivista yhteistyötä yhdistysten ja kaupungin toimijoiden kanssa.

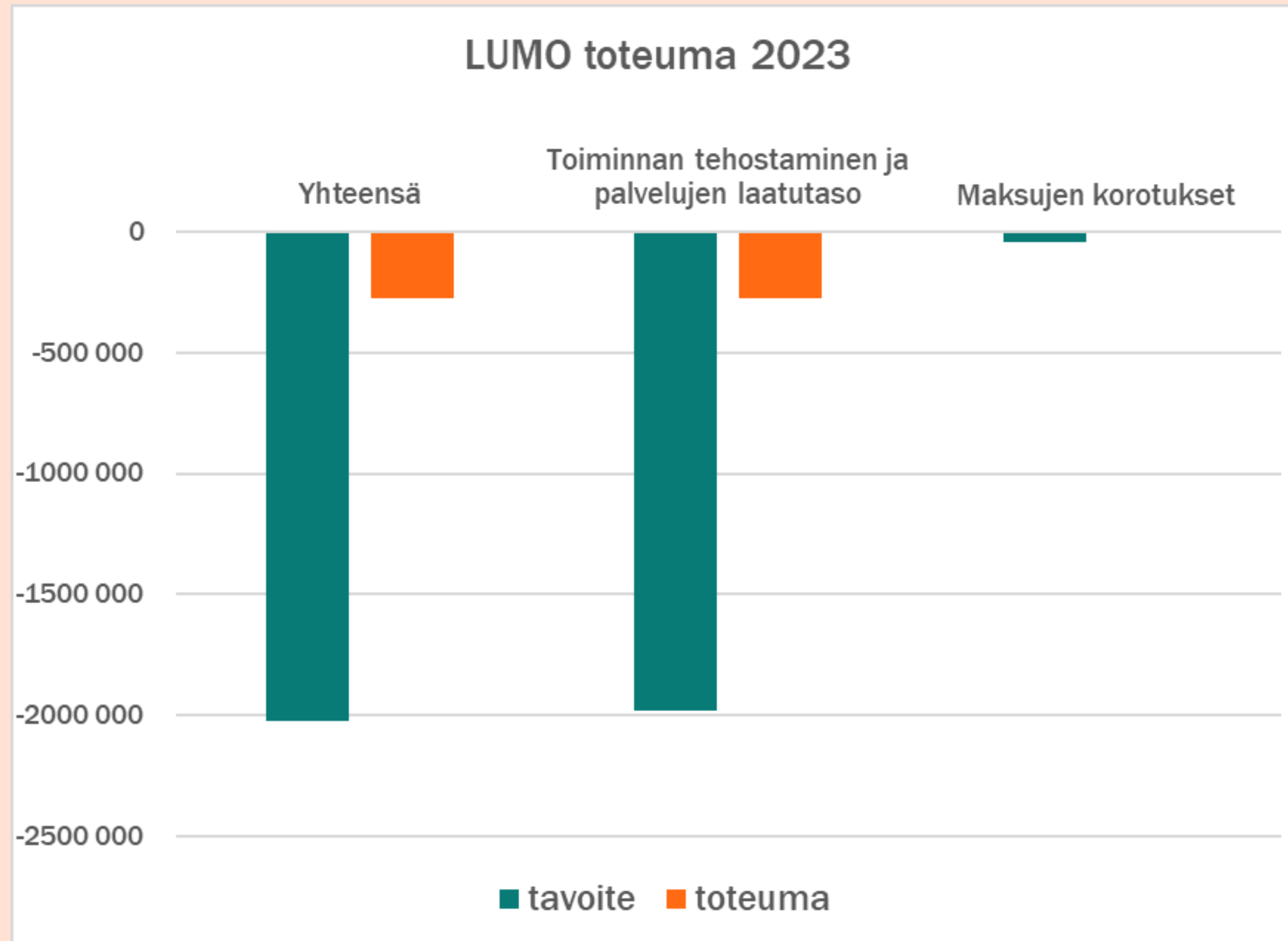
Lahden kaupunginteatteri

- Asiakkaiden määrä ei ole vielä palannut koronaa edeltävälle tasolle. Ryhmien koko on pienentynyt. Lippuja ostetaan edelleen lähempänä esityspäiviä. Esityksiä on keväällä peruttu vähäisen kysynnän vuoksi.
- Teatterin juhlavuosi on käynnissä erilaisin tapahtumin.
- Teatterin laajemman peruskorjauksen hankesuunnittelu on käynnissä.
- Talouden toteutumassa näkyy hintojen nousu. Liikevaihdosta on toteutunut 55,1 %. Tämän hetkisen arvion mukaan tulotavoitteeseen ei päästä ja henkilöstökulut tulevat lisätalousarviosta huolimatta ylittymään. Muiden menolajien osalta kulut alittunevat jonkin verran, jolla voidaan tilannetta tasapainottaa. Teatterin tämän vuoden tulos tulee todennäköisesti olemaan alijäämäinen. Alijäämän suuruuteen vaikuttaa merkittävästi loppuvuoden lipunmyynti.

Lahden kaupunginorkesteri

- Tammikuussa yleisön ostokäyttäytymisessä tapahtui positiivinen muutos, mutta edelleen jäädään lipunmyynnissä jälkeen koronaa edeltäviltä vuosilta noin 200 lippua / konsertti.
- Anja Bihlmaierin 2020 alkanut päävierailijakausi päättyi helmikuussa.
- Dalia Stasevskan ylikapellimestarisopimusta jatkettiin 31.7.2025 asti.
- Konserttitoiminnan lisäksi tammikuussa äänitettiin BIS-levymerkille Helvi Leiviskän musiikkia. Levytys on merkittävä kulttuuriteko.
- Toukokuun Carmina Burana oli koronan jälkeen ensimmäinen loppunmyyty konsertti. Kevään osalta jäätiin lipunmyyntitavoitteesta 45 000 €, eli n. kaksi täyttä salillista keskihintaisia lippuja.
- Elokuussa Abba-produktio Rajattoman kanssa myi kolme salillista loppuun.
- Syyskuu alkoi Sibeliuksen festivaalilla, jonne 10% vieraista saapui ulkomailta, 20 eri maasta. Kaukaisimmat matkailijat tulivat Singaporesta ja Uudesta-Seelannista.
- Festivaalin jälkeen äänitimme uuden Myrskyluodon Maija – elokuvan musiikit. Elokuvan ensi-ilta tammikuussa 2024.
- Lipunmyynnin kehittymisen arviointi edelleen vaikeaa. Lippuja myydään paljon vielä konserttiviikolla. Oletus on, että jäämme asetetusta tulotavoitteesta.

Uudistumis- ja muutosohjelma (LUMO)

Menojen vähentäminen

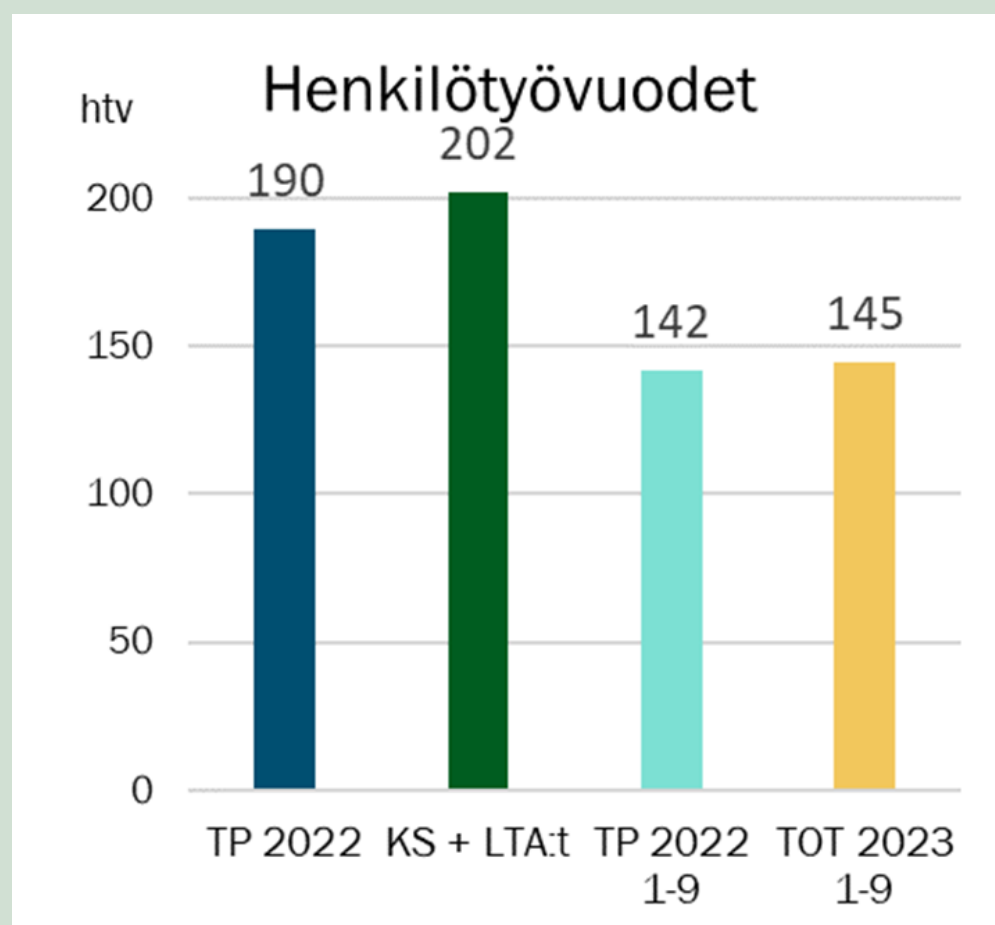
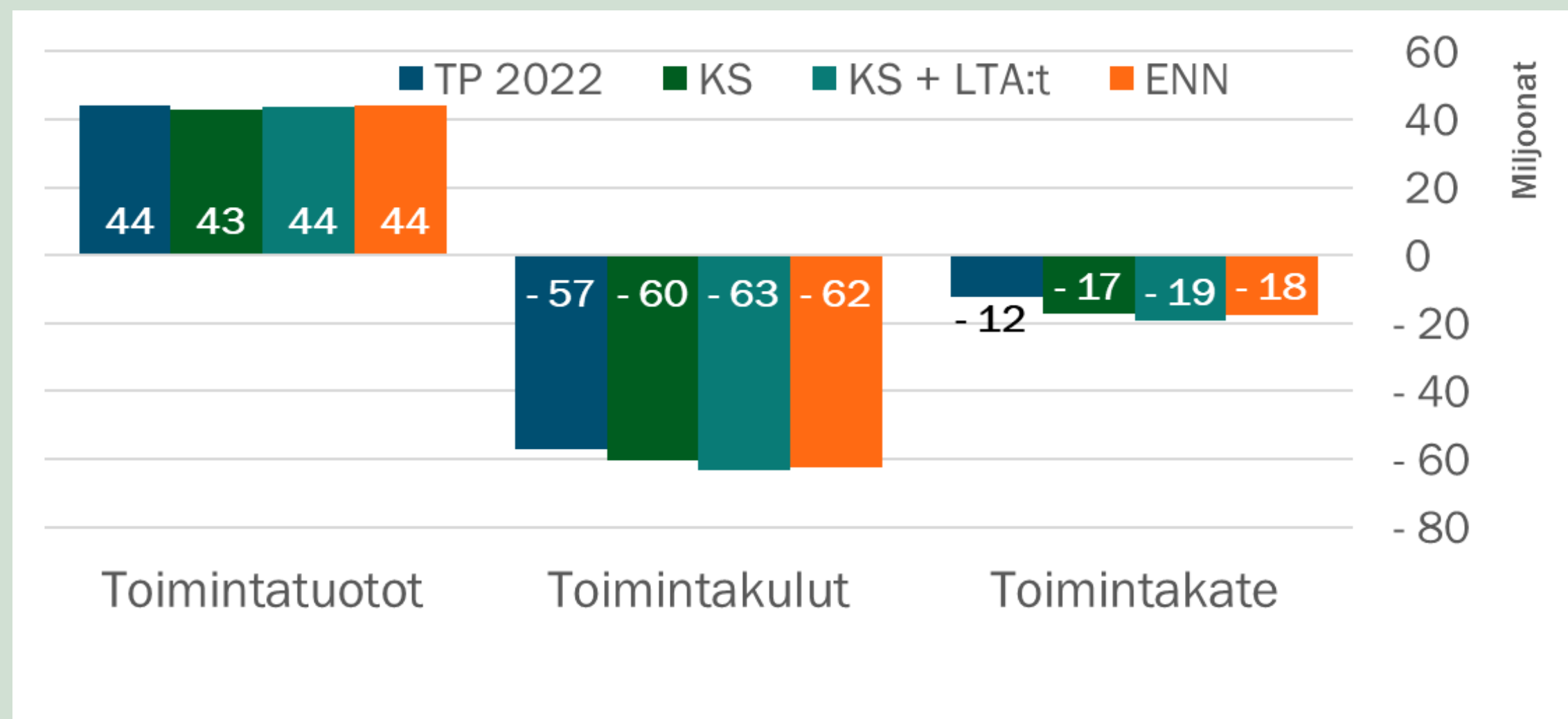
ennuste -0,28 milj. euroa (tavoite -2,0 milj.)

- Sivistyksen palvelualueelle kohdistuu talouden tasapainottamisen tavoitteita LUMO-ohjelmasta vuosille 2021-2023 yht. 7,8 milj. euroa
- Vuodelle 2023 asetettuja uusia toimenpiteitä on 2,0 milj. euroa.
- Toiminnan tehostamiseen tähtäävät toimenpiteet toteutuvat osittain. Osa toimenpiteistä ei ole vielä toteutunut ja niiden toteutumisen astetta on vielä vaikea arvioida.
- Palvelualueen määrärahoihin on haettu lisätalousarvio eikä alkuperäiset talouden tasapainottamisen tavoitteet siten toteudu kokonaistaloudellista tilannetta tarkasteltaessa.

Kaupunki- ympäristön palvelualue

Palvelualuejohtajan katsaus

INVESTOINTIMENOT

TOTEUMA-ASTE 30.9.

KIINTEÄ OMAISUUS

37,4 %

JULKINEN

KÄYTTÖOMAISUUS

69,3 %

- Kaupunkiympäristön palvelualueen toimintatuottojen ennuste on +0,6 milj. talousarviota suurempi. Vuokratuottojen odotetaan ylittävän talousarvion. Toimintatuottojen ennuste on +44,1 milj.
- Toimintakulujen ennustetaan alittavan talousarvion -0,8 milj. Valtuuston 2.10.2023 hyväksymässä lisätalousarviossa kunnossapidon määrärahaa lisättiin +3,1 milj. johtuen talvikauden ylittyneistä kustannuksista, kunnossapitourakoiden sopimusteknisistä lisämaksuista ja indeksimuutoksista sekä liikennevalojen kunnossapitourakan ja satama-alueiden sopimusmuutoksista. Ranta-Kartanon velvoiteautopaikkojen ostaminen siirrettiin investoinniksi. Kunnossapidon ylityksestä osa katettiin palvelualueen sisällä vastuualueiden tuloja lisäämällä ja menoja vähentämällä.
- Lisäksi ennusteeseen sisältyy arvio henkilöstökulujen sopimuskorotuksista sekä kertapalkkiosta.
- Investointimenoja lisättiin valtuuston 2.10.2023 hyväksymässä lisätalousarviossa +9,7 milj. euroa johtuen Ranta-Kartanon velvoiteautopaikkojen ostamiseen varatun määrärahan siirtämisestä investointeihin, Lahden eteläisen kehätien vuosirahoituksen tarkentumisesta, Pippon tontin esirakentamisen kustannuksista ja yleisten alueiden valaistusverkon ostamisesta.

Valtuuston 12.6.2023 ja 2.10.2023 hyväksymät lisätalousarviot on huomioitu KS+LTA:t -sarakeessa ja poikkeamat esitetään siihen nähden.

Toiminnan kuvaus

TONTTIEN
LUOVUTUS

27 kpl

(Vuosiarvio: 70)

MAANVUOKRA-
SOPIMUKSET

5 270 kpl

(Tavoite: 5 250)

RAKENNUSLUVAT

670 kpl

(Vuositavoite: 1 000)

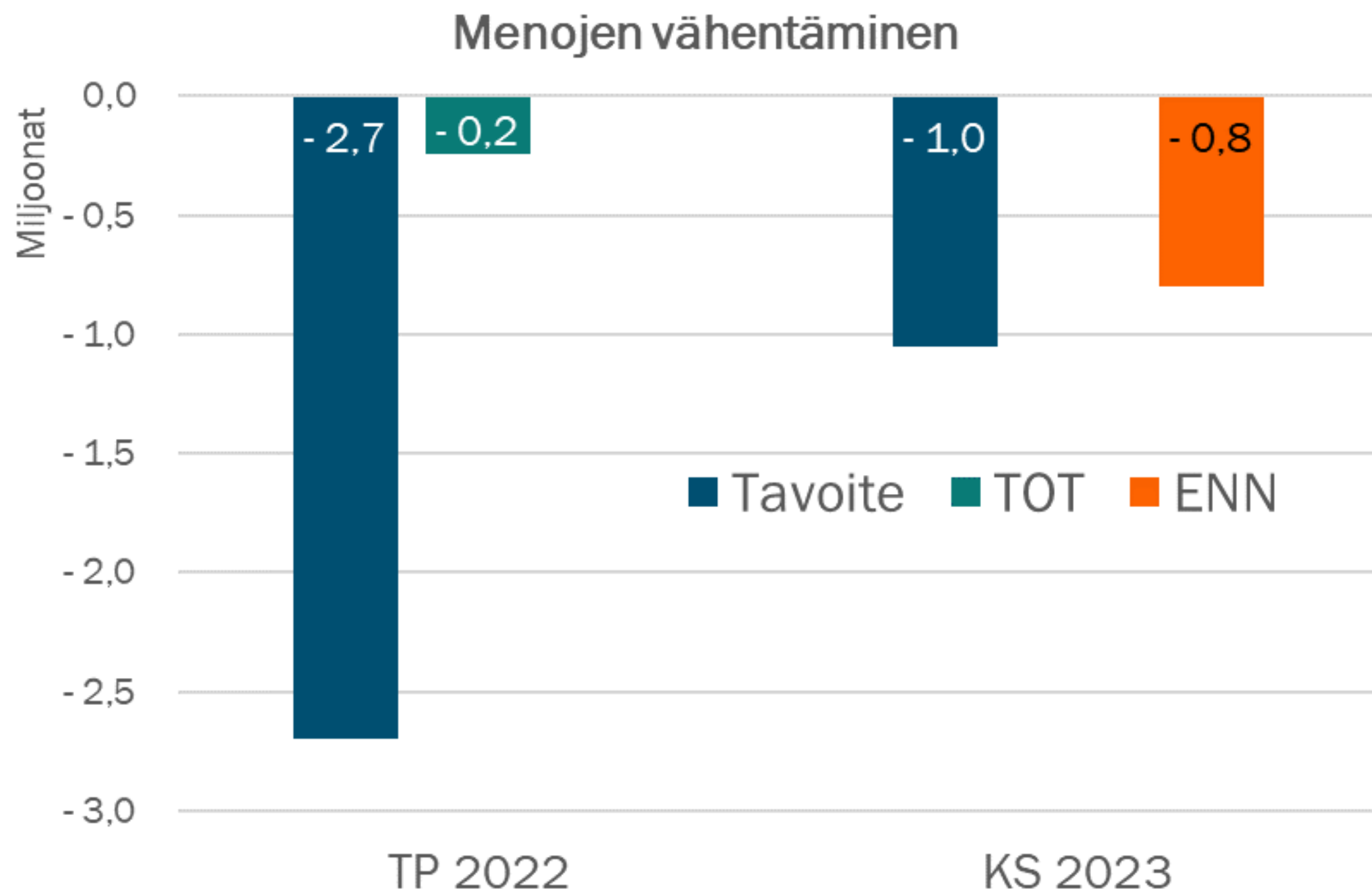
JOUKKOLIIKENTEEEN
MATKAT

5 580 097 kpl

(Vuosiarvio 7,3 milj.)

- Pippon alueen esirakentaminen etenee aikataulun mukaisesti.
- Kaupunkiseutusuunnitelma hyväksyttiin valtuustossa 2.10.2023.
- MAL-sopimusneuvottelut alkavat valtion kanssa syksyllä 2023.
- Joukkoliikenteen matkustajamäärät ja lipputulot ovat vuoden 2019 tasolla. Vyöhykeuudistus tuli voimaan maaliskuun 2023 alussa.
- Kaupunkipyöräjärjestelmää laajennettiin 500 pyörään keväällä 2023.
- Rakentamisen volyymi on laskussa markkinoiden epävarmuuden takia.

Uudistumis- ja muutosohjelma (LUMO)

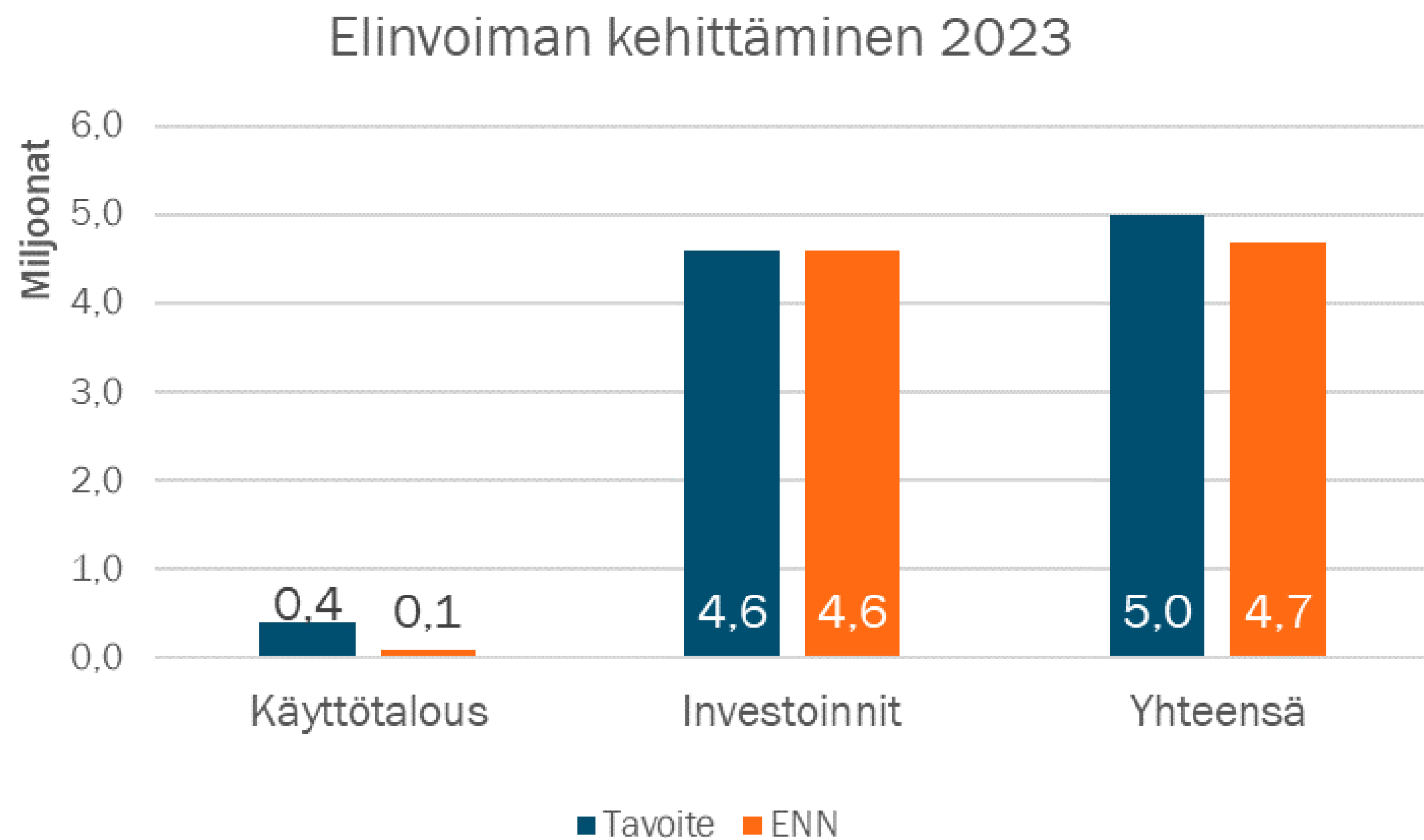

Menojen vähentäminen

ennuste -0,8 milj. euroa (tavoite -1,0)

- Maksujen ja taksojen korotusesitykset käsitelty toukokuun 2023 lautakunnassa ja otettu käyttöön 1.8.2023 alkaen,
- KH päätti pysäköintimaksujen korotuksesta 21.8.2023. Korotetut maksut on otetaan käyttöön lokakuussa 2023.
- Joukkoliikenteessä muutostoimenpiteet suoritettu, mutta kustannustason noususta johtuen lähinnä vähentäneet nettokustannusten nousua.
 - Joukkoliikenteen uudet sopimukset laskeneet kustannuksia, mutta indeksitarkastuksien myötä kaikkien sopimusten kustannustaso noussut vuodesta 2020 noin 20%.
 - Seuraavat isommat uudet sopimukset aikaisintaan 6/2026 alkaen, mahdollisuus laskea kustannuksia käyttövoimien muutoksilla
- 13.9.2022 joukkoliikennelautakunnassa vyöhykeuudistukseen päätetyt lippuhintojen korotukset toteutettu vyöhykeuudistuksen käyttöönoton yhteydessä 1.3.2023 alkaen.
- ALV muutosta 1.1.2023-30.4.2023 ajalle ei ole viety asiakashintoihin, jolla saatu 10% lipputulosten lisäys kyseiselle ajanjaksolle. Vaikutus tuloihin noin +0,4 milj.

Uudistumis- ja muutosohjelma (LUMO)

Elinvoiman kehittäminen

ennuste 4,7 milj. euroa (tavoite 5,0)

Vuoden 2023 aikana

- Pippon laajennusalueen sekä karting- ja motocrossradan käsittävän kaavamuutosehdotuksen kuuleminen suoritettu 2023. Etenee kevään 2024 aikana ehdotusvaiheeseen.
- Fazerin tontin asemakaavanmuutos lainvoimainen. Tontin kiinteistökaupan esisopimus laadittu Fazerin kanssa. Yhteistyösopimuksen jatko lokakuun kaupunginhallitukseen.
- Fazerin yhteistyösopimuksen mukaisen tontin esirakentamisen I-vaiheesta noin 95 % tehty. Esirakentamisen II-vaiheen (linja-alue) urakka valmis ja vastaanotettu.
- Fazerin tontin esirakentaminen kokonaisuutena aikataulussa. Työt valmistuu vuoden 2023 loppuun vihertöitä lukuun ottamatta.
- Lahden tulevaisuuden elinkeinoelämän alueiden hankeselvityksen perusosa on valmis. Selvitystä täydennetään vielä kaavatalouden ja profiloinnin osalta syksyn 2023 aikana.
- Yhteistyösopimus Kempowerin kanssa laadittu ja tila laajentumiselle löydetty.

Lahti- konserni

Osavuositarkastus
tammi-syyskuu 2023

Tuloslaskelma

TULOS

71,6

milj. euroa
(2022: 87,6)

VUOSIKATE

154,2

milj. euroa
(2022: 170,7)

1000 euroa	1.1.-30.9.2023	1.1.-30.9.2022	1.1.-31.12.2022
Myyntituotot	248 411	374 010	548 732
Maksutuotot	8 575	32 181	43 913
Tuet ja avustukset	12 715	16 323	35 840
Muut toimintatuotot	43 817	83 591	90 835
Toimintatuotot	313 518	506 105	719 320
Valmisteverastojen muutos	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	404	427	1 763
Palkat ja palkkiot	-166 459	-273 314	-383 087
Eläkekulut	-33 298	-59 945	-82 460
Muut henkilösivukulut	-6 556	-10 081	-13 837
Henkilöstökulut	-206 313	-343 339	-479 384
Palvelujen ostot	-128 585	-406 297	-570 589
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-85 099	-114 079	-161 640
Avustukset	-25 596	-27 941	-38 799
Muut toimintakulut	-43 913	-52 440	-83 916
Toimintakulut	-489 505	-944 097	-1 334 328
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta	178	127	-487
TOIMINTAKATE	-175 406	-437 437	-613 732
Verotulot	235 212	410 643	543 183
Valtionosuudet	98 075	212 027	284 217
Rahoitustuotot ja -kulut	-3 719	-14 535	-17 429
VUOSIKATE	154 162	170 697	196 239
Poistot ja arvonalentumiset	-82 571	-82 963	-117 214
Satunnaiset erät	29	-183	-208
TILIKAUDEN TULOS	71 620	87 552	78 816
Tilinpäätössiirrot	0	0	-182
Tilikauden verot	-1 618	-3 189	-7 437
Laskennalliset verot	-820	-2 439	-2 368
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-352	-1 063	-763
TILIKAUDEN YLJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ	68 830	80 861	68 065

Rahoituslaskelma

INVESTOINTI- MENOT

-98,0

milj. euroa

(2022: -152,1)

LAINAKANNAN MUUTOKSET

-17,6

milj. euroa

(2022: -33,7)

TOIMINNAN JA INVEST. RAHAVIRTA

42,2

milj. euroa

(2022: 148,0)

RAHAVAROJEN MUUTOS

-12,2

milj. euroa

(2022: 109,7)

1000 euroa	1.1.-30.9.2023	1.1.-30.9.2022	1.1.-31.12.2022
<u>Toiminnan rahavirta</u>	128 475	124 540	158 462
Vuosikate	154 162	170 697	196 239
Satunnaiset erät	29	-183	-208
Tilikauden verot	-1 618	-3 189	-7 437
Tulorahoituksen korjauserät	-24 099	-42 785	-30 131
<u>Investointien rahavirta</u>	-86 232	23 469	-43 105
Investointimenot	-98 128	-153 079	-236 268
Rahoitusosuudet investointeihin	215	1 033	2 762
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden	11 682	175 515	190 401
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	42 243	148 010	115 356
Rahoituksen rahavirta			
<u>Antolainauksen muutokset</u>	-19	123	-40
Antolainasaamisten lisäykset	0	0	-173
Antolainasaamisten vähennykset	-19	123	132
<u>Lainakannan muutokset</u>	-17 590	-33 700	-6 112
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 206	14 172	63 956
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9 048	-58 325	-70 038
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-14 748	10 453	-31
Oman pääoman muutokset	465	2 684	851
<u>Muut maksuvalmiuden muutokset</u>	-37 702	-7 427	7 475
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutoks	545	25	-67
Vaihto-omaisuuden muutos	-1 865	-1 198	-5 429
Saamisten muutos	20 186	40 337	-10 745
Korottomien velkojen muutos	-56 569	-46 590	23 716
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-54 846	-38 321	2 173
Rahavarojen muutos	-12 204	109 688	117 529
Rahavarat 31.12.	322 215	326 578	334 419
Rahavarat 1.1.	334 419	216 890	216 890

EDELLISTEN
TILIKAUSIEN
YLIJÄÄMÄ

374,7

milj. euroa

(2022: 312,7)

OMAVARAISUUS
-ASTE

39,1 %

(2022: 36,8%)

VIERAS PÄÄOMA
PITKÄAIKAINEN

1 158,7

milj. euroa

(2022: 1 278,4)

VIERAS PÄÄOMA
LYHYTAIKAINEN

181,0

milj. euroa

(2022: 170,1)

1000 euroa	1.1.-30.9.2023	1.1.-30.9.2022	1.1.-31.12.2022
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet	81 768	81 048	81 896
Aineelliset hyödykkeet	1 634 086	1 714 599	1 742 989
Sijoitukset	128 534	128 248	131 052
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 087	1 473	2 317
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Vaihto-omaisuus	11 918	10 051	14 282
Saamiset	62 297	78 006	128 891
Rahoitusarvopaperit	239 773	198 256	189 848
Rahat ja pankkisaamiset	82 442	128 322	144 571
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 242 904	2 340 001	2 435 845
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
Peruspääoma	405 062	437 196	437 196
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	13	13	13
Arvonkorotusrahasto	383	639	383
Muut omat rahastot	12 233	12 049	12 623
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	374 726	312 721	306 399
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	68 830	80 861	68 065
VÄHEMMISTÖOSUUDET	15 172	14 795	14 531
PAKOLLISET VARAUKSET	21 845	28 000	40 487
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	4 984	5 260	6 013
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen	1 158 684	1 278 402	1 220 236
Lyhytaikainen	180 972	170 064	329 899
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 242 904	2 340 001	2 435 845

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022
Liikevaihto	122 817 ↓	138 792
Tuet ja avustukset	0 →	0
Oma pääoma	125 561 ↑	114 952
Tilikauden tulos	1 470 ↑	-1 029

Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon

Tavoite

- Oman pääoman tuotto vähintään 10 %
- Osinkotavoite 1 milj. euroa vuodelta 2022 maksetaan vuoden 2023 aikana.

Poikkeamia
Suunnitellusti

- Sähkön hinnan lasku, metsähakkeen ja kierrätyspolttoaineiden hintojen sekä korkojen nousu vaikuttavat kaikki samaan suuntaan eli toimintamme tulos heikkenee.
- Energiantuotannossamme käyttämien bio- ja kierrätyspolttoaineiden varastotilanne tulevalle lämmityskaudelle on hyvä.
- Vuoden 2024 alusta astuu voimaan uusi sähköverkkoyhtiön regulaatiomalli. Uuden valvontamallin suuntaviivat ja niiden taloudelliset vaikutukset eivät ole vielä selvät.

Omistusosuudet: kaupunki 100 % / konserni 100 %
- Lahti Energia sähköverkko Oy: kaupunki 0 % / konserni 100 %

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022
Liikevaihto	31 550 ↑	30 997
Tuet ja avustukset	20 ↑	0
Oma pääoma	61 856 ↑	58 644
Tilikauden tulos	4 490 ↓	5 233

Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon

Tavoite

- Edellytysten luominen veteen ja vesiosaamiseen sekä ympäristökuormituksen vähentämiseen perustuvien tuote- ja palvelukonseptien muodostumiselle Suunnitellusti
- Kaupungille kuuluvan vastuun kantaminen hulevesien hallinnasta asemakaava-alueella kaupungin puolesta, erikseen sovittavalla tavalla Suunnitellusti
- Oman pääoman tuotto vähintään 10 %. Poikkeamia
- Osinkotavoite 1 000 000 euroa vuodelta 2022, maksetaan vuonna 2023 Suunnitellusti

- Veden kulutuksen pienemisen vaikutus tulokseen.
- Konsernin riskitasoissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia
- Vesikonsernin investoinnit ovat toteutuneet investointiohjelman mukaisesti.

Omistusosuudet: kaupunki 100 % / konserni 100 %

- Aqua Palvelu Oy: kaupunki 100 % / konserni 100 %

- Aqua Verkko Oy: kaupunki 100 % / konserni 100 %

- LABIO Oy: kaupunki 0 % / konserni 83,43 %

LAHDENTALOT

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022
Liikevaihto	43 772 	39 813
Tuet ja avustukset	0 	0
Oma pääoma	128 965 	126 581
Tilikauden tulos	2 631 	9 938

Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon

Tavoite

- Oman pääoman tuotto vähintään 10 %. Suunnitellusti
- Osallistuminen MAL-sopimuksen toteuttamiseen. Suunnitellusti
- Osinkotavoite 500 000 euroa vuodelta 2022, maksetaan vuoden 2023 aikana Suunnitellusti
- Vuokra-asuminen turvallista, kohtuuhintaista ja energiatehokasta Suunnitellusti

- Toimitusjohtajan vaihdos 1.10.2023 alkaen: uusi toimitusjohtaja Sanna Karppinen
- Opiskelija-asuntojen kysyntään pystyttiin vastaamaan hyvin
- Nelon korttelin toisen puukerrostalon rakentaminen aloitettiin

Omistusosuudet: kaupunki 100 % / konserni 100 %
(Lahden Asunnot Oy, Lahden Palveluasunnot Oy)

- Tuottavuustoimenpiteet ovat toteutuneet hyvin. Tulosenuste vuodelle 2023 on niukasti positiivinen.
- Yhtiön pääomistajat Lahden kaupunki ja Päijät-Hämeen hyvinvointialue merkitsivät Päijät-Hämeen Ateriapalveluiden osakkeita yhteensä 600 000 euron suunnatulla osakeannilla oman pääoman vahvistamiseksi.
- Yhtiö aloittaa Attendon uutena ryhmittymäkumppanina ottamalla vastuun Päijät-Hämeen keskussairaalassa sairaalan osastojen ja henkilöstöravintolan osuudesta 1.12.2023 alkaen.

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022	Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon
Liikevaihto	10 796 ↑	10 105	
Tuet ja avustukset	0 ↑	0	
Oma pääoma	794 ↑	140	
Tilikauden tulos	-189 ↑	-721	

Tavoite

- Oman pääoman tuotto on positiivinen. Ongelmia
- Käyttäjä- ja tilaaja-asiakkaiden tyytyväisyyden jatkuva parantaminen. Ei tiedossa

Omistusosuudet: kaupunki 64,36 % / konserni 64,36 %

- Sähköinen työterveyskysely koko henkilöstölle, kaikille halukkaille tarjotaan influenssarokotteet
- Hyvinvointialueella pilotoidaan uuteen konseptointiin perustuvaa palveluntuotantoa säästötoimenpiteenä
- Ekokompassi – ympäristöjärjestelmän ulkopuolinen auditointi 22.11.2023

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022	Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon
Liikevaihto	17 083 ↑	14 762	
Tuet ja avustukset	17 ↑	11	
Oma pääoma	887 ↑	493	
Tilikauden tulos	331 ↑	51	

Tavoite

- Aktiivinen osallistuminen Työllisyyden Kuntakokeiluun. Suunnitellusti
- Käyttäjä- ja tilaaja-asiakkaiden tyytyväisyyden jatkuva parantaminen. Suunnitellusti
- Oman pääoman tuotto positiivinen. Poikkeamia

Omistusosuudet: kaupunki 56,3 % / konserni 56,65 %

- Yhtiön tulos vuodelle 2023 on budjetoitu miinusmerkkiseksi. Koko vuoden tulokseen tulee vaikuttamaan erityisesti bio- ja pakkausjätteiden kuljetusten aloitus ja niihin liittyvät aloituskustannukset.
- liikevaihto oli hieman parempi kuin budjetoitu, vaikka vastaanotetun sekajätteen määrä on edelleen laskenut.

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022	
Liikevaihto	13 327 ↓	15 911	Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon
Tuet ja avustukset	0 →	0	
Oma pääoma	6 756 ↓	7 166	
Tilikauden tulos	17 ↓	1 886	

Tavoite

- Korkea yhdyskuntajätteen kierrätysaste. Tavoitteena edellisvuotta korkeampi kierrätysaste ja kierrätysaste 2035 vuonna 65 %.
- Oman pääoman tuotto vähintään 5 %.
- Osinkotavoite 56 000 euroa vuodelta 2022 maksetaan vuoden 2023 aikana.

Omistusosuudet: kaupunki 58,58 % / konserni 58,58 %
 - Salpamaa Oy: kaupunki 58,58 % / konserni 58,58 %

- Talouden osalta edetään budjettia paremmin.
- Urheilu- ja messukeskuksen osalta kilpailutettu aurinkopaneelit seinille ja katolle. toteutus talvi 2023-2024. Haettu ja saatu Business Finlandin investointituki.
- Omistajan laatimaa strategian toteuttamista käynnistelty yhteistyössä virkamiesten kanssa

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022	
Liikevaihto	6 763 ↑	6 235	Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon
Tuet ja avustukset	0 →	0	
Oma pääoma	8 632 ↑	8 153	
Tilikauden tulos	515 ↑	478	

Tavoite

- Toimitilojen vuokrausaste nousee viime vuodesta
- Yhtiön käyttökate % parantuu viime vuodesta

Omistusosuudet: kaupunki 100 % / konserni 100 %

- Hämeenlinnan kaupungin ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen päätökset Provincian osakkuudesta
- Vahva kasvu tuo edelleen tulospaineita. Lisäksi tulosta haastaa TES-perusteiset ylimääräiset palkkaerät
- Uusien työntekijöiden tyytyväisyys (eNPS +80) ja omistaja-asiakkaiden tyytyväisyys erinomaisella tasolla (ylimmän johdon NPS +90)

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022	Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon
Liikevaihto	8 744 ↑	7 230	
Tuet ja avustukset	2 ↑	0	
Oma pääoma	2 904 ↓	3 240	
Tilikauden tulos	-309 ↓	73	

Tavoite

- Järjestelmäuudistus- hankkeen laadukas ja tehokas läpivienti. Suunnitellusti
- Käyttäjä- ja tilaaja-asiakkaiden tyytyväisyyden jatkuva parantuminen. Suunnitellusti

Omistusosuudet: kaupunki 57,42 % / konserni 59,62 %

- Osakkaat ovat päättäneet kilpailuttaa itsenäisesti työterveyshuollon palvelut henkilöstölleen
- Yhtiö jatkaa toimintaansa toistaiseksi normaalisti ja nykyisten asiakkaiden hoito jatkuu sopimuksia ja toimintasuunnitelmia noudattaen. Henkilöstöressurssien riittävyyden takia Sysmän, Hartolan ja Padasjoen toimipisteet suljetaan 2.10.2023 alkaen.

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022	Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon
Liikevaihto	5 386 ↓	5 394	
Tuet ja avustukset	0 →	0	
Oma pääoma	1 655 ↑	1 324	
Tilikauden tulos	123 ↑	-558	

Tavoite

- Kaupungin työnantaja-aseman tukeminen työhyvinvointia ja työssä jaksamista edistävillä laadukkailla palveluilla. Suunnitellusti
- Käyttäjä- ja tilaaja-asiakkaiden sekä henkilöstötyytyväisyyden jatkuva parantaminen. Poikkeamia
- Oman pääoman tuotto- % vähintään 5 % Suunnitellusti
- Palvelujen tuottaminen kustannustehokkaasti Suunnitellusti

Omistusosuudet: kaupunki 59,60 % / konserni 59,9 %

- Yhtiön asiakasmäärä on kasvanut kaikissa asiakasryhmissä. Yleinen taloustilanne näkyy talousapu-asiakkaiden määrän kasvuna ja varovaisuutena investointipäätöksissä.
- Uusien sijoittumisneuvottelujen määrä on yhä ennätysellisen korkea, mikä kertoo Lahden seudun kasvavasta vetovoimasta
- Uusina avauksina käynnistettiin Food Campus Finland -yhteistyö sekä kasvukumppanuuksien toimintamalli

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022	Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon
Liikevaihto	2 360 ↓	2 412	
Tuet ja avustukset	0 →	0	
Oma pääoma	1 490 ↓	1 522	
Tilikauden tulos	12 ↑	-26	

Tavoite

- Kehittämispalvelut kasvaville ja kehittyville yrityksille - tavoite: 40 yritystä TeamFinland-palvelujenpiiriin Suunnitellusti
- Neuvonta- ja kehittämispalveluissa vuosittain 1 500 asiakasta Suunnitellusti
- Toiminnan taloudellisuus ja toiminnan vaikuttavuuden jatkuva kasvaminen Suunnitellusti
- Yhtiön kokonaisasiakastytyväisyys pysyy samassa tai kasvaa edellisvuodesta Suunnitellusti
- Yrityshankinta/sijoittumispalvelut -tavoite: alueelle sijoittuvissa yrityksissä 120 työpaikkaa LADECinmyötävaikutuksella Poikkeamia

Omistusosuudet: kaupunki 80,1 % / konserni 81,2 %

- Yhteistyössä Lahden kaupungin, LADECin sekä Visit Lahti kanssa toteutettu hotelli-investorimateriaali valmistuu syksyn aikana
- Liikevaihdossa näkyy yhtiön aktiivinen vuosi

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022	Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon
Liikevaihto	2 280 ↑	1 750	
Tuet ja avustukset	0 →	0	
Oma pääoma	365 ↑	365	
Tilikauden tulos	0 ↓	1	

Tavoite

- Kansainvälisten majoitusvuorokausien pitkänaikavälin kasvu yli 3 % ja kotimaisten majoitusvuorokausien kasvu Suunnitellusti
- Osallistuminen yhteistyössä elinkeinoyhtiöiden kanssa toimialan investointien houkutteluun seudulle osana matkailun kasvustrategiaa Suunnitellusti

Omistusosuudet: kaupunki 52,90 % / konserni 52,90 %

- Uusi toimitusjohtaja Kimmo Kivisilta aloitti operatiivisesti yhtiössä 1.8.2023
- Liikevaihto on kasvanut edellisvuoteen verrattuna 26 %
- Toistuvaisavustuksen poisjääminen on vaikuttanut yhtiön kassavaroihin koko vuoden ajan, ja yhtiö ei ole pystynyt tekemään mm tarvittavia investointeja
- Yhtiö on aloittanut vuokranantajien kanssa neuvottelut vuokrien kohtuullistamisesta.

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022	Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon
Liikevaihto	4 159 	3 313	
Tuet ja avustukset	3 	895	
Oma pääoma	-1 813 	-918	
Tilikauden tulos	-2 036 	-561	

Tavoite

- Lahden aseman vahvistaminen kasvavana ja elinvoimaisena tapahtumakaupunkina Suunnitellusti
- Vuonna 2023 vierailijoita on yli 400 000 Suunnitellusti
- Yhtiön toiminnan liiketaloudellinen tehokkuus kasvaa Poikkeamia

Omistusosuudet: kaupunki 100 % / konserni 100 %

- Vuoden 2023 tuloksen ennustetaan olevan budjetin mukainen
- Tilojen asetettu käyttöastetavoite 95 % on tällä hetkellä täyttynyt. Alkuvuodesta 2024 vapautuu 1300 m².
- Isoin käynnissä oleva hanke on Rambollin tilamuutokset

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022	Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon
Liikevaihto	2 332 	2 252	
Tuet ja avustukset	0 	0	
Oma pääoma	15 473 	14 901	
Tilikauden tulos	511 	437	

Tavoite

- Merkittävä osallistuminen vähähiilisen rakentamisen keskuksen kehittämiseen Suunnitellusti
- Rakennuksissa toimivien korkeakoulujen ja yritysten yhteistyön tiivistäminen. Suunnitellusti
- Täyttöaste vähintään 95 % Suunnitellusti

Omistusosuudet: kaupunki 54,60 % / konserni 54,60 %

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022	Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon
Liikevaihto	32 042 ↓	46 052	
Tuet ja avustukset	474 ↓	870	
Oma pääoma	63 514 ↓	92 717	
Tilikauden tulos	854 ↑	72	

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022	Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon
Liikevaihto	13 ↓	21 307	
Tuet ja avustukset	30 ↓	199	
Oma pääoma	603 ↓	2 317	
Tilikauden tulos	-301 ↑	-805	

Omistusosuudet: kaupunki 63,86 % / konserni 63,86 %
Kuntayhtymän 100 % luvut

Omistusosuudet: kaupunki 58,08 % / konserni 58,08 %
(Päijät-Hämeen pelastuslaitos)
Kuntayhtymän 100 % luvut

- Muutokset ja toiminnan kehittäminen sekä korjausvelka aikaisemmilta vuosilta yhdistettynä kohonneisiin ylläpitokuluihin tekee tästä vuodesta raskaan.
- Tavoitteena kuitenkin on, että tulos pysyy plussalla.

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022
Liikevaihto	1 875 ↑	1 129
Tuet ja avustukset	0 →	0
Oma pääoma	9 417 ↑	9 031
Tilikauden tulos	-17 ↓	262

Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon

Tavoite

- Aktiivinen osallistuminen kaupunkitasoiseen pysäköintiratkaisujen suunnitteluun Suunnitellusti
- Kartanoparkin avautuminen aikataulussaan ja toimintakuntoisena 7/2023. Suunnitellusti
- Latausinfra kehittäminen ja latauspisteiden lisääminen vuosittain. Suunnitellusti
- Myynnin välineet kuntoon: organisaatio, verkkosivut, tavoitteet ja toimintamallit Suunnitellusti
- Oman pääoman tuotto vähintään 5 %.
- Remonttien toteuttaminen suunnitelmallisesti ja mahdollisimman vähän asiakkaille haittaa aiheuttaen (Siltapuisto, Hansa, Tori) Suunnitellusti

Omistussosuudet: kaupunki 100 % / konserni 100 %

Paavolakiinteistöt Oy

- Vuoden 2023 tuloksen odotetaan toteutuvan budjetin mukaisena
- Lahden tilakeskuksen vuokrasopimus on päättynyt Kirkkokatu 27 -kiinteistössä 30.9.2023. Kiinteistössä ei ole tällä hetkellä vuokralaista.
- Loppuvuoden tavoite on yhtiön tai kiinteistön myynti

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022
Liikevaihto	1 173 ↑	1 100
Tuet ja avustukset	0 →	0
Oma pääoma	8 721 ↑	8 028
Tilikauden tulos	554 ↑	432

Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon

Omistussosuudet: kaupunki 100 % / konserni 100 %

- Yhtiökokous asetti Lahti Events Oy:n selvitystilaan 27.2.2023. Selvityshenkilöksi valittiin yhtiön asianajaja Tomi Merenheimo, Asianajotoimisto Magnusson Oy.
- KOKO Lahti hallitus päätti 17.8.2023 jatkaa selvitystilaa

1 000 euroa	Q3 2023	Q3 2022
Liikevaihto	12 ↓	570
Tuet ja avustukset	0 →	0
Oma pääoma	-6 891 ↓	-4 176
Tilikauden tulos	-222 ↑	-2 401

Tuet ja avustukset eivät sisälly liikevaihtoon

Omistussosuudet: kaupunki 0 % / konserni 100 %

Liitteet

- Lahti-kaupungin liitteet
- Sanastositteet

Kaupungin tuloslaskelma (ulkoinen, ei sisäisiä eriä)

KAUPUNGIN TULOSLASKELMA (1 000€)	1.1.-30.9.2023	1.1.-30.9.2022	1.1.-31.12.2022
Myyntituotot	16 988	15 419	23 633
Maksutuotot	9 393	8 138	12 413
Tuet ja avustukset	12 173	11 670	15 135
Muut toimintatuotot	50 911	88 627	94 939
Toimintatuotot	89 464	123 855	146 119
Valmistus omaan käyttöön	8	7	1 147
Palkat ja palkkiot	-107 208	-102 643	-136 453
Eläkekulut	-23 235	-27 454	-36 289
Muut henkilösivukulut	-4 241	-3 817	-5 037
Henkilöstökulut	-134 684	-133 915	-177 779
Palvelujen ostot	-96 146	-414 439	-577 027
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-13 920	-11 651	-16 797
Avustukset	-27 515	-27 226	-39 090
Muut toimintakulut	-26 498	-23 537	-31 704
Toimintakulut	-298 763	-610 767	-842 396
TOIMINTAKATE	-209 291	-486 905	-695 130
Verotulot	235 988	411 985	545 068
Valtionosuudet	67 624	184 091	245 733
Rahoitustuotot ja -kulut	5 563	6 870	4 296
VUOSIKATE	99 886	116 040	99 967
Poistot ja arvonalentumiset	-37 202	-36 610	-52 849
Satunnaiset erät	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	62 683	79 430	47 118
Tilinpäätössiirrot	0	0	-20 034
TILIKAUDEN YLJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ	62 683	79 430	27 085

Kaupungin rahoituslaskelma (ulkoinen, ei sisäisiä eriä)

KAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMA (1 000€)	1.1.-30.9.2023	1.1.-30.9.2022	1.1.-31.12.2022
<u>Toiminnan rahavirta</u>	75 843	57 828	42 348
Vuosikate	99 886	116 040	99 967
Satunnaiset erät	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-24 043	-58 213	-57 619
<u>Investointien rahavirta</u>	-16 414	51 845	16 378
Investointimenot	-54 022	-49 637	-87 543
Rahoitusosuudet investointeihin	210	1 033	2 681
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	37 398	100 449	101 240
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	59 429	109 673	58 726
Rahoituksen rahavirta			
<u>Antolainauksen muutokset</u>	21 183	24 064	38 916
Antolainasaamisten lisäykset	-8	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	21 191	24 064	38 916
<u>Lainakannan muutokset</u>	6 277	-27 245	-27 999
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 750	-37 050	-41 200
Lyhytaikaisten lainojen muutos	8 027	9 805	13 201
<u>Oman pääoman muutokset</u>	308	0	0
Oman pääoman muutokset	308	0	0
<u>Muut maksuvalmiuden muutokset</u>	-63 670	13 182	49 144
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	545	-387	-241
Vaihto-omaisuuden muutos	40	-15	-35
Saamisten muutos	-23 971	30 190	29 679
Korottomien velkojen muutos	-40 284	-16 607	19 740
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-35 902	10 001	60 060
Rahavarojen muutos	23 527	119 673	118 786
Rahavarat 31.12.	297 581	274 941	274 054
Rahavarat 1.1.	274 054	155 268	155 268

Kaupungin tase (ulkoinen, ei sisäisiä eriä)

KAUPUNGIN TASE (1 000€)	1.1.-30.9.2023	1.1.-30.9.2022	1.1.-31.12.2022
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet	70 427	69 484	69 026
Aineelliset hyödykkeet	658 032	637 886	658 064
Sijoitukset	498 180	567 084	551 676
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	521	294	342
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Vaihto-omaisuus	86	106	126
Saamiset	81 613	57 119	57 642
Rahoitusarvopaperit	227 696	177 696	177 696
Rahat ja pankkisaamiset	69 885	97 245	96 358
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 606 440	1 606 916	1 610 932
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
Peruspääoma	405 062	437 196	437 196
Arvonkorotusrahasto	80	80	80
Muut omat rahastot	11 009	10 835	11 009
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	213 360	190 043	185 975
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	62 683	79 430	27 085
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	30 691	10 831	30 691
PAKOLLISET VARAUKSET	11 593	12 716	13 257
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3 026	2 109	2 302
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen	679 020	759 334	684 984
Lyhytaikainen	189 916	104 342	218 352
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 606 440	1 606 916	1 610 932

Talouden toteuman seuranta (1 000 euroa)

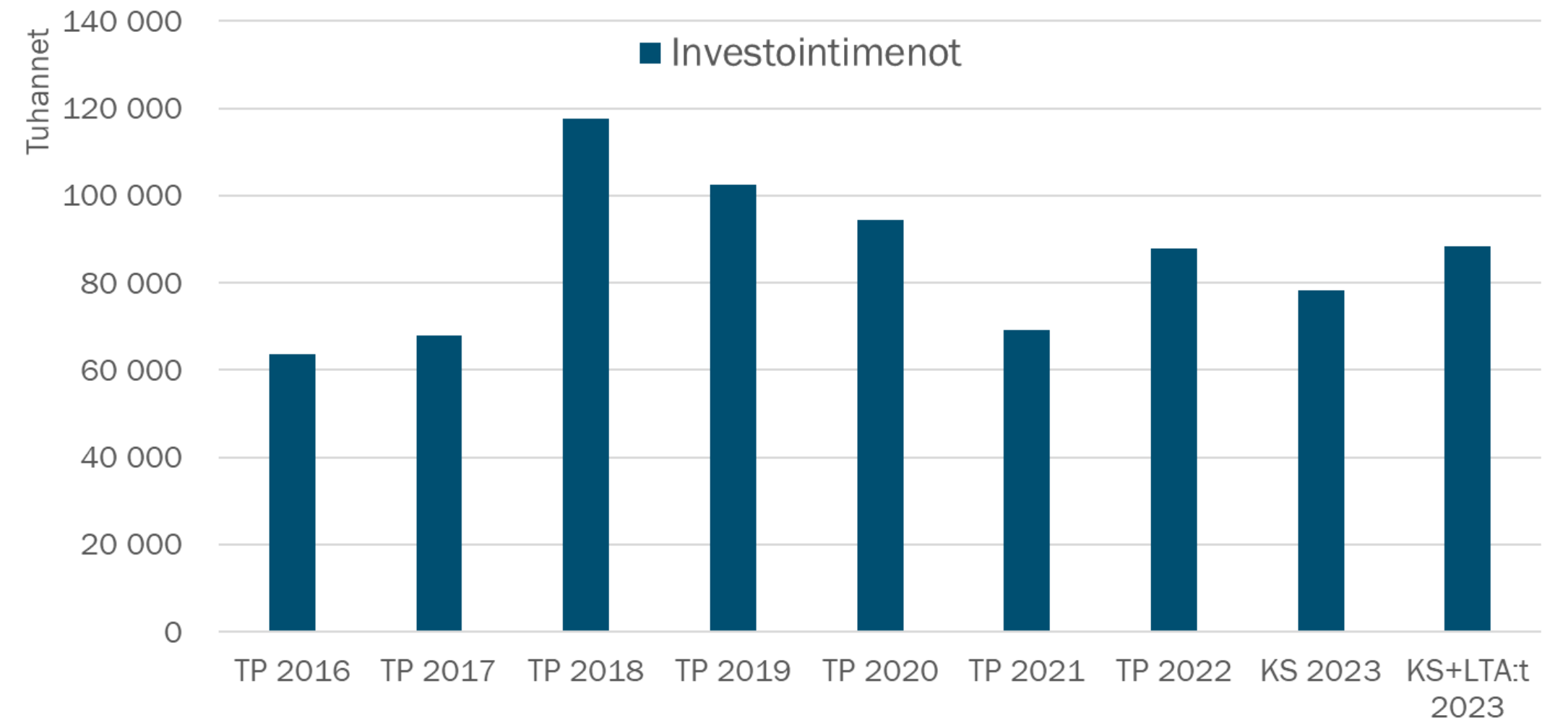
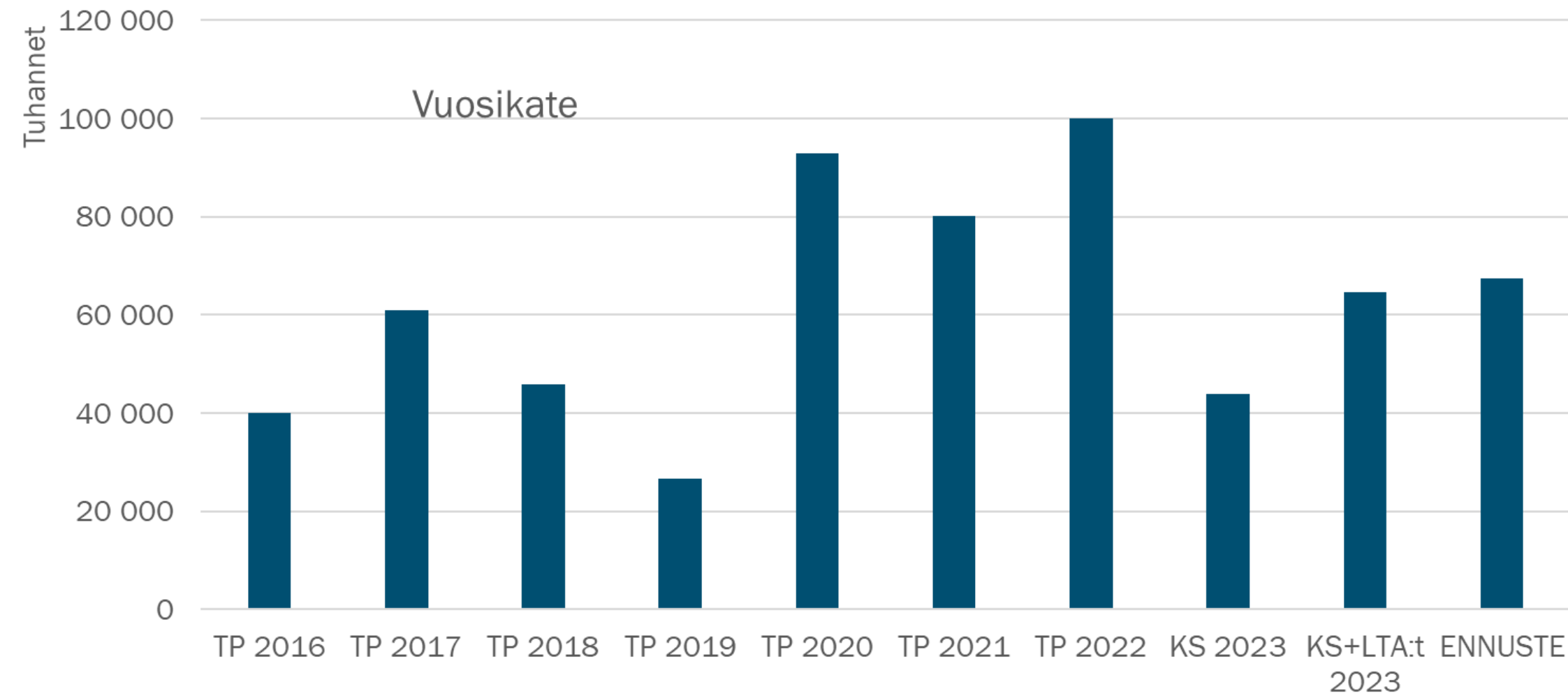
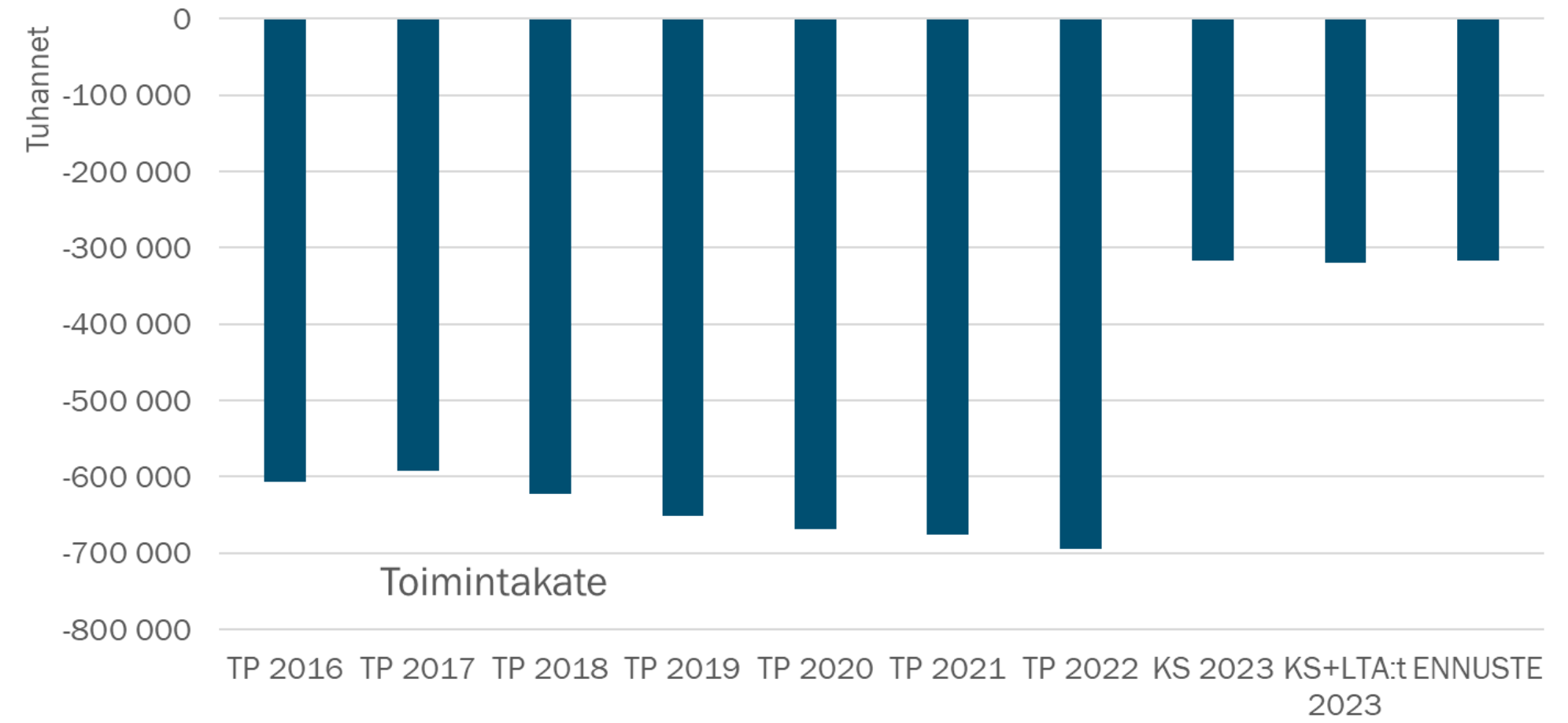
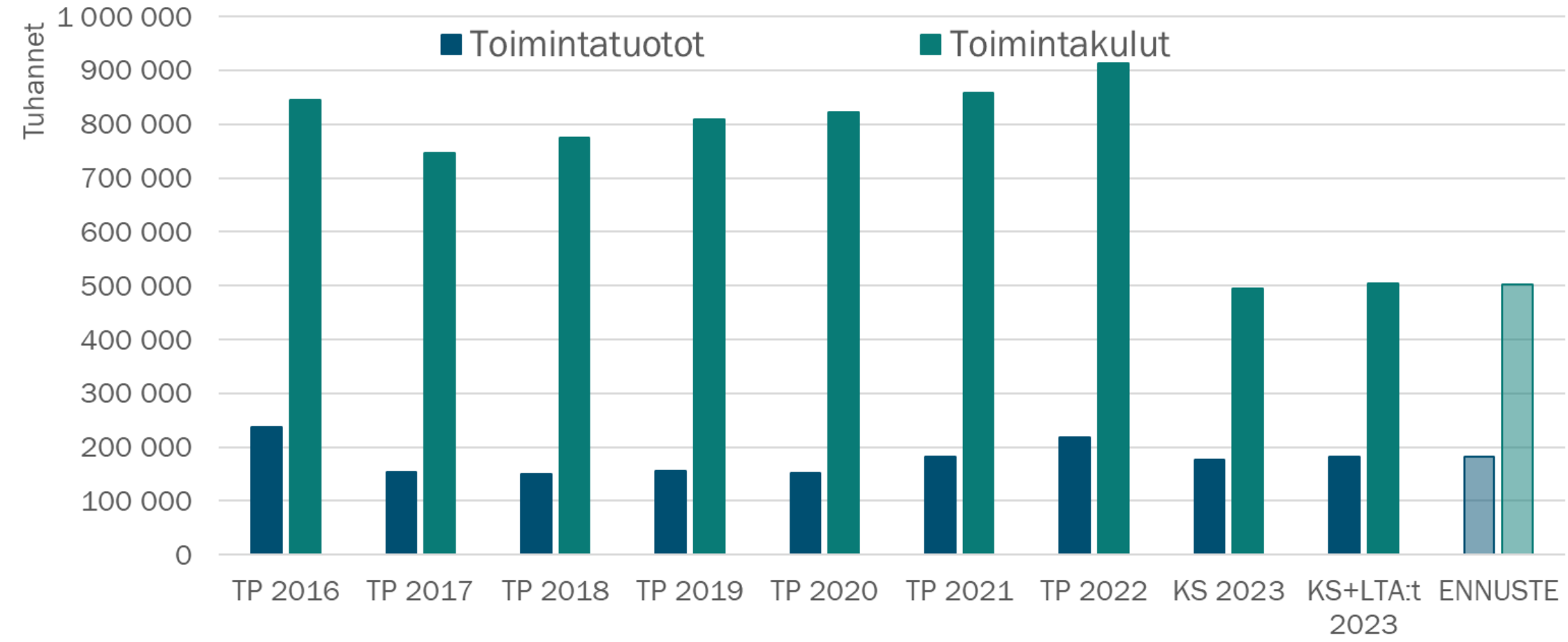
	Talousarvio	Toteuma	Toteuma%	Toteuma ed.vuosi	Toteuman muutos%	Tilinpäätös ed.vuosi	TA/TP muutos%
▲							
Toimintatuotot	182 569	147 600	80,8	176 914	-16,6	217 669	-16,1 %
Valmistus omaan käyttöön	1 114	8	0,7	7	17,1	1 147	-2,9 %
Toimintakulut	-503 551	-356 898	70,9	-663 826	-46,2	-913 947	-44,9 %
TOIMINTAKATE	-319 868	-209 291	65,4	-486 905	-57,0	-695 130	-54,0 %
VEROTULOT	299 700	235 988	78,7	411 985	-42,7	545 068	-45,0 %
VALTIONOSUUDET	90 306	67 624	74,9	184 091	-63,3	245 733	-63,3 %
Korkotuotot	12 536	16 188	129,1	8 867	82,6	12 374	1,3 %
Muut rahoitustuotot	3 038	4 828	158,9	9 438	-48,8	9 645	-68,5 %
Korkokulut	-20 415	-16 585	81,2	-11 392	45,6	-15 768	29,5 %
Muut rahoituskulut	-614	1 133	-184,5	-44	-2 671,9	-1 955	-68,6 %
RAHOITUSTUOTOT ja -KULUT	-5 455	5 563	-102,0	6 870	-19,0	4 296	-227,0 %
VUOSIKATE	64 682	99 886	154,4	116 040	-13,9	99 967	-35,3 %
Poistot ja arvonalentumiset	-51 608	-37 206	72,1	-36 614	1,6	-52 854	-2,4 %
TILIKAUDEN TULOS	13 074	62 679	479,4	79 426	-21,1	47 113	-72,3 %

Investointien toteuman seuranta (1 000 euroa)

Investoinnit, 1000€ | 2023, tammi - syyskuu

	Talousarvio	Toteuma	Toteuma%	Toteuma edv.	TP edv.	Edv%
Arvopaperit ja osuudet						
Tulot	0	3		3	3	100,0
Menot	-4 500	-453	10,1	-537	-568	94,5
Netto	-4 500	-450	10,0	-534	-565	94,5
Irtain omaisuus						
Menot	-7 975	-4 221	52,9	-3 196	-6 766	47,2
Netto	-7 975	-4 221	52,9	-3 196	-6 766	47,2
Julkinen käyttöomaisuus						
Tulot	1 711	162	9,5	391	1 949	20,1
Menot	-45 693	-31 653	69,3	-17 772	-38 635	46,0
Netto	-43 983	-31 491	71,6	-17 381	-36 686	47,4
Kiinteä omaisuus						
Tulot	10 120	1 689	16,7	4 165	4 956	84,1
Menot	-2 500	-934	37,4	-1 860	-2 502	74,3
Netto	7 620	755	9,9	2 305	2 453	94,0
Talonrakennus						
Tulot	36 914	35 754	96,9	96 923	97 013	99,9
Menot	-27 672	-16 761	60,6	-26 272	-39 072	67,2
Netto	9 242	18 993	205,5	70 651	57 941	121,9
Kokonaistulos						
Tulot	48 745	37 608	77,2	101 482	103 921	97,7
Menot	-88 340	-54 022	61,2	-49 637	-87 545	56,7
Netto	-39 596	-16 414	41,5	51 845	16 376	316,6

Talouden toteuman seuranta, vuosivertailut (1 000 euroa)

Rahoitus, lainannostosuunnitelman toteutuminen

Myöntämisvaltuus, 1 000 euroa

	Valtuus	Käytetty	Käyttämättä
Lyhytaikainen luotto (ottolainat)	250 000	0	250 000
Määräysvallassa oleville yhteisöille ja säätiöille (antolainat)*	120 000	0	120 000
Suojautumistoimenpiteet korko- ja valuuttariskeiltä (johdannaissopimukset)	200 000	0	200 000

Määräraha, 1 000 euroa

Ottolainat

Pitkäaikainen, lisäykset	71 900	0	71 900
Pitkäaikainen, vähennykset	-71 900	-1 750	-70 150
Lyhytaikainen, nettomuutos	0	0	0
Netto	0	-1 750	1 750

Antolainat, pysyvät vastaavat (pitkäaikainen)

Lisäykset	15 000	0	15 000
Vähennykset	-35 236	-21 191	-14 045
Netto	-20 236	-21 191	955

Luvuissa ei ole otettu huomioon konsernitilien saldoja.

Lyhytaikaisen lainan nettomuutos ilmaisee arvioidun tilanteen talousarviovuoden lopussa ja käytetty määrä voi vaihdella vuoden aikana.

Lyhytaikaisen lainan nostolle on valtuutus maksuvalmiuden turvaamiseksi ja rahoitustarpeen kattamiseksi 250 milj. euroon asti.

*Valtuuden enimmäismäärään ei sisällytetä konvertoinneista johtuvaa luoton myöntämistä (lainan ennenaikainen takaisin maksu ja lainan nosto uusilla ehdoilla).

Rahoitus, vahinkorahasto

		Pääoma 1 000 euroa	Markkina-arvo 1 000 euroa	Tuotto-odotus (netto)	Toteutunut tuotto
Ålandsbanken	Asuntorahasto	3 600	4 295	4-6 %	Salkku, sijoituksen alusta (12/2013) 67,94 %, 12 kk 0,57 % (tiedot 31.9.2023)
Ålandsbanken	Tonttirahasto	2 000	2 610	4 %	
OP	OP-Metsänomistaja	2 000	2 815	4 %	Rahasto, sijoituksen alusta (12/2016) 53,77 %, 12 kk 13,49 % (tiedot 30.6.2023)
Päijät-Hämeen Osuuspankki (tilivarat)		3 366	3 366		0 %

Ålandsbanken Asuntorahasto Erikoissijoitusrahasto, C-sarja:

Uudet, pienemmät vuokra-asunnot kasvukeskuksissa, pääasiassa pääkaupunkiseudulla, omistusaika enintään 10 vuotta.

Ålandsbanken Tonttirahasto Erikoissijoitusrahasto, B-sarja:

Kasvualueilla rakennusyrietyksille ja asunto-osakeyhtiöille vuokralle tarjottavat asuintalotontit. Vuokra-ajat yleensä 25 vuotta.

OP-Metsänomistaja Erikoissijoitusrahasto, B-osuus

Suomessa sijaitsevat maantieteellisesti ja kokoluokittaisesti hajautetut metsäkiinteistöt.

MARKKINA-ARVO

13,1

milj. euroa

SIJOITETTU PÄÄOMA

11,0

milj. euroa

PERUSPÄÄOMA

10,4

milj. euroa

Sanastositteet

Kuvioissa ja strategiataulukoissa käytetyt lyhenteet

- **KS** = alkuperäinen toimielimen vahvistama käyttösuunnitelma
- **KS+LTA:t** = voimassa oleva käyttösuunnitelma
- **ENN** = koko vuoden ennuste toteumasta
- **Poikkeama** = ennusteen poikkeama voimassa olevaan käyttösuunnitelmaan
- **KOHA** = konsernihallinnon palvelualue
- **SIVI** = sivistyksen palvelualue
- **KYMP** = kaupunkiympäristön palvelualue
- **OSBU** = osallistuva budjetointi, asukkaat mukana suunnittelemassa ja päättämässä taloutta koskevista asioista

Talous

- **Toimintatuotot** = toiminnasta saadut myynti-, maksu-, vuokra- ja muut tuotot sekä saadut tuet ja avustukset
- **Toimintakulut** = toiminnasta aiheutuneet henkilöstökulut, palvelujen ostot, aineet ja tarvikkeet, vuokratulot sekä muut toimintakulut
- **Valmistus omaan käyttöön** tuloslaskelmakaavassa = tuloslaskelman oikaisu, jolla omaan käyttöön valmistuksen vaikutus tulokseen eliminoidaan, kun valmistuksen menot sisältyvät tuloslaskelman menoihin
- **Toimintakate** = toimintatuottojen ja -kulujen erotus, toimintakatteeseen lasketaan mukaan valmistus omaan käyttöön -tuloutuserä
- **Vuosikate** = toimintakatteeseen lisätään verorahoitus sekä rahoituserät, tunnusluku kuvaa poistojen kattamiseen käytettävissä olevaa määrärahaa
- **Tilikauden tulos** = kuvaa tilikauden aikaista taloudellista tulosta
- **Ylijäämää taseessa** = aikaisempien vuosien ylijäämä + ennustettu yli-/alijäämä
- **Sitovuustaso** = kaupunginvaltuustoon nähden sitova organisaatiotaso tai muu osakokonaisuus
- **Rahoituskovenantti** = rahoitussopimukseen sisältyvä talouden tunnuslukuihin sidottu erityisehto

Väestö

- **Luonnollinen väestölisäys** = syntyneiden enemmisyys eli elävänä syntyneiden ja kuolleiden erotus
- **Kuntien välinen nettomuutto** = kuntien välisen tulo- ja lähtömuuton erotus
- **Nettomaahanmuutto** = nettosiirtolaisuus eli maahan- ja maastamuuton erotus
- **Väkiluvun korjaus** = väkiluvun rekisterikorjaukset, jotka aiheutuvat pääsääntöisesti muuttotietoihin jälkikäteen tehdyistä korjauksista
- **Kokonaisuutos** = väestölisäys + väkiluvun korjaukset
- **Väestölisäys** = syntyneiden enemmyden ja kokonaisnettomuuton summa

Työllisyys

- **Työttömyysaste** = työttömien prosenttiosuus työvoimasta
- **Nuorisotyöttömyys** = 15-24-vuotiaiden työttömien prosenttiosuus suhteessa saman ikäiseen väestöön
- **Työhaun kesto** = työhaun kesto vuorokausina
- **Aktivointiaste** = aktiivisten työvoimapolitiittisten palvelujen piirissä olevien prosenttiosuus suhteessa työttömiin työnhakijoihin ja palvelujen piirissä oleviin
- **Työmarkkinatuen kuntaosuus** = kunnan maksuosuus työttömyyden perusteella maksetusta työmarkkinatuesta, jonka osuus on sitä suurempi, mitä kauemmin henkilö on ollut työttömänä

Henkilöstö

- **Henkilötyövuosi (HTV)** = palkallinen henkilöstöresurssi, jossa on vähennetty palkattomat poissaolot ja osa-aikaisuudet
- **Henkilöstömäärä** = palvelussuhteessa olevien yksittäisten henkilöiden määrä kuukauden viimeisenä päivänä
- **Terveysperusteiset poissaolot / HTV** = terveysperusteisten poissaolopäivien määrä henkilötyövuotta kohden
- Liitteissä on kuvattuna henkilöstön tunnusluvut kumulatiivisena kertymänä